

VLAAMSEINTERUNIVERSITAIRERAAD

DE ONDERWIJSVISITATIE OOST-EUROPESE TALEN EN CULTUREN

Een onderzoek naar de kwaliteit van de opleidingen
Oost-Europese Talen en Culturen
aan de Vlaamse universiteiten

Brussel, mei 2000

Voorwoord

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Oost-Europese talen en culturen verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek dat zij in de periode april-mei 1999 heeft verricht naar de kwaliteit van de academische opleidingen Oost-Europese talen en culturen aan de Vlaamse universiteiten. Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de betrokken universiteiten en van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VL.I.R.) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het academisch onderwijs. Hoewel de visitatie afzonderlijk in Vlaanderen plaatsvond, moet ze tevens gesitueerd worden in de bestaande samenwerking tussen de VL.I.R. en zijn Nederlandse tegenhanger, de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU). Dit komt onder meer tot uiting in de gehanteerde procedure.

Het rapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen en faculteiten, en is in het bijzonder gericht op kwaliteitshandhaving en -verbetering.

Belangrijk hierbij is de opmerking van de commissie dat het in eerste instantie de bedoeling is dat haar rapport binnen elke faculteit aanleiding geeft tot discussie over op welke punten de betrokkenen zelf binnen de gegeven randvoorwaarden verbetering nodig en mogelijk achten. Daarnaast kan ook gehoopt worden dat het rapport voor de opleidingen aanleiding is om, waar mogelijk en zinvol, in onderling overleg te werken aan de verdere optimalisering van de positief beoordeelde kwaliteit.

Vastgesteld kan worden dat de universiteiten steeds meer belang hechten aan de kwaliteitszorg in het algemeen, en aan de opvolging van de aanbevelingen van visitatiecommissies in het bijzonder. Gelet op de inspanningen van de universiteiten terzake ben ik ervan overtuigd dat ook aan de aanbevelingen van de visitatiecommissie Oost-Europese talen en culturen waar mogelijk gevolg zal worden gegeven.

Naast het leveren van een bijdrage tot kwaliteitshandhaving en -verbetering, moet het rapport tevens de bredere samenleving inlichten over de verschillende aspecten van het academisch onderwijs in de Oost-Europese talen en culturen, en informatie verschaffen over de wijze waarop de betrokken opleidingen omgaan met de kwaliteit van het onderwijs. Aan deze opdracht wordt ruimschoots voldaan, niet alleen in de opleidingsrapporten, maar ook in het algemeen gedeelte van het rapport waarin de situatie aan de betrokken universiteiten op een aantal kwaliteitsaspecten wordt vergeleken.

De lezer moet zich echter terdege realiseren dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg en dat het voorliggende rapport slechts een momentopname biedt van het academisch onderwijs in de Oost-Europese talen en culturen.

De commissie dankt in haar inleiding al diegenen die binnen de universiteiten bij de voorbereiding en uitvoering van deze visitatie waren betrokken. Ik sluit mij graag bij deze dank aan. Daarenboven is de VL.I.R. in het bijzonder veel dank verschuldigd aan de Voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de deskundigheid en de inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Els Witte

Voorzitter VL.I.R.

Inhoud

Voorwoord	2
Deel 1: Algemeen deel	5
I. De onderwijsvisitatie Oost-Europese talen en culturen	7
1. Inleiding	7
2. De betrokken opleidingen	7
3. De visitatiecommissie	8
3.1. Samenstelling	8
3.2. Taakomschrijving	8
3.3. Werkwijze	8
4. Korte terugblik op de visitatie	9
5. Opzet en indeling van het rapport	10
II. Het referentiekader	11
1. Algemene uitgangspunten	11
2. Minimumeisen ten aanzien van de opleiding Oost-Europese talen en culturen	12
3. Minimumeisen ten aanzien van de afgestudeerde licentiaat Oost-Europese talen en culturen	13
4. Minimumeisen ten aanzien van de instelling	13
III. De opleidingen in vergelijkend perspectief	14
1. Onderwijsfilosofie	14
2. Het programma	15
2.1. Opbouw van het programma	15
2.2. Inhoud van het programma	16
2.3. Gebruikte werkvormen	17
2.4. Toetsing	17
2.5. Vaardigheden van studenten	17

3.	Eindverhandeling	18
4.	De studentenaantallen en rendementen	18
4.1.	Instroom	18
4.2.	Slaagcijfers	18
4.3.	Gemiddelde studieduur	19
5.	Studeerbaarheid	19
5.1.	Studietijd	19
5.2.	Studievoorzichting en -begeleiding	19
6.	De faciliteiten	19
7.	De afgestudeerden	20
8.	De staf	20
9.	Internationalisering	21
10.	Interne kwaliteitszorg	21
Deel II: Opleidingsrapporten		23
1.	Universiteit Gent	25
2.	Katholieke Universiteit Leuven	42
Bijlagen		
Bijlage 1: Personalie van de leden van de visitatiecommissie		59
Bijlage 2: Voorbeeld van een bezoekschema		61

DEEL I
ALGEMEEN DEEL

I. De onderwijsvisitatie Oost-Europese talen en culturen

1. Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Oost-Europese talen en culturen verslag uit van haar bevindingen over de academische opleidingen Oost-Europese talen en culturen aan de Vlaamse universiteiten, die zij in de periode april-mei 1999, in opdracht van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VL.I.R.) heeft gevisiteerd.

Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de VL.I.R. op het vlak van de externe kwaliteitszorg, waarmee de Vlaamse universiteiten gevolg geven aan de decretale verplichting terzake. Het moet tevens geplaatst worden in de bestaande samenwerking tussen de VL.I.R. en de VSNU, hetgeen tot uiting komt in de gehanteerde procedure.

De commissie heeft getracht om, ingevolge haar opdracht, zich een zo goed mogelijk beeld te vormen van de kwaliteit van de betrokken opleidingen en van de wijze waarop binnen het kader van deze opleidingen met kwaliteit wordt omgegaan.

2. De betrokken opleidingen

Ingevolge haar opdracht heeft de visitatiecommissie de opleidingen Oost-Europese talen en culturen bezocht aan de volgende universiteiten:

- van 19 april t.e.m. 21 april 1999 Universiteit Gent
- van 9 mei t.e.m. 11 mei 1999 Katholieke Universiteit Leuven

3. De visitatiecommissie

3.1. Samenstelling

De visitatiecommissie Oost-Europese talen en culturen werd ingesteld door de VL.I.R. bij besluit van 10 maart 1999.

De commissie had de volgende samenstelling:

Voorzitter:

- **Prof. dr. E. Böcker-Popoff**, emeritus hoogleraar Slavische taalkunde, Katholieke Universiteit Leuven.

Leden:

- **Dr. E. Agoston-Nikolova**, docent Zuid-Slavische taal- en letterkunde, Rijksuniversiteit Groningen.
- **Prof. dr. H. Renner**, hoofddocent Midden- en Oost-Europese geschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen.
- **Prof. dr. J.J. van Baak**, hoogleraar Slavische taal- en letterkunde, Rijksuniversiteit Groningen.
- **Prof. dr. M. Van Goubergen**, departementshoofd Toegepaste Taalkunde, Hogeschool voor Wetenschap en Kunst, Brussel.

Mevr. M. Bronders, stafmedewerker onderwijsbeleid verbonden aan het VL.I.R.-secretariaat, trad op als secretaris van de commissie.

Voor een kort curriculum vitae van de leden van de visitatiecommissie wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2. Taakomschrijving

De opdracht aan de visitatiecommissie, die in het instellingsbesluit is omschreven, luidde als volgt:

- a. op basis van de door de faculteiten aan te leveren informatie en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, zich een oordeel te vormen over de kwaliteit van de opleiding (inclusief de kwaliteit van de afgestudeerden) en over de kwaliteit van het onderwijsproces (inclusief de kwaliteit van de onderwijsorganisatie), mede gelet op de eisen/verwachtingen die voortvloeien uit de facultaire taak iedere student voor te bereiden op de zelfstandige beoefening van de wetenschap of de beroepsmatige toepassing van wetenschappelijke kennis;
- b. het doen van aanbevelingen om te komen tot kwaliteitsverbetering.

3.3. Werkwijze

3.3.1. VOORBEREIDING

De visitatiecommissie hield haar installatievergadering op 29 maart 1999. Tijdens deze vergadering heeft de commissie een referentiekader geformuleerd (zie hoofdstuk II.), waarin de minimum-

eisen werden vastgelegd waaraan het te visiteren onderwijs naar haar opvatting zou moeten voldoen. Voorts werd er het programma van de bezoeken opgesteld en werden er de zelfstudies besproken.

3.3.2. BEZOEK AAN DE INSTELLINGEN

De tweede bron van informatie wordt gevormd door de gesprekken die de commissie tijdens haar bezoek aan de desbetreffende faculteiten heeft gevoerd met alle geledingen die zijn betrokken bij het onderwijs.

Tijdens elk bezoek werd ook de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze konden plaatsvinden op verzoek van de visitatiecommissie zelf of op verzoek van betrokken personen uit de bezochte universiteit. Van deze mogelijkheid werd zowel door de visitatiecommissie als door betrokkenen binnen de universiteiten gebruik gemaakt.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, voorbeelden van examenvragen, schriftelijk studiemateriaal, tijdschriften en handboeken, die door de opleidingen ter beschikking werden gesteld. Ook werden door de visitatiecommissie nog vóór de bezoeken eindverhandelingen opgevraagd.

Tevens werden onderwijsruimten, werkgroep ruimten, computerfaciliteiten en bibliotheken bezocht. Deze hebben de commissie een goed beeld gegeven van de omgeving waarin het onderwijs plaatsvindt. Aan het einde van elk bezoek werden, na intern beraad van de visitatiecommissie, de voorlopige bevindingen mondeling gepresenteerd aan de gevisiteerde opleiding.

3.3.3. RAPPORTERING

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de commissie haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen in voorliggend rapport vastgelegd. De faculteiten werden hierbij in de gelegenheid gesteld om op de concepten van het rapport en van het hun aanbelangende facultaire deelrapport te reageren. De commissie heeft de reacties van de faculteiten in de mate dat zij zich hierin kon vinden in het rapport verwerkt.

Een voorbeeld van bezoekschema van de visitatiecommissie is toegevoegd als bijlage 2.

4. Korte terugblik op de visitatie

De visitatiecommissie heeft de haar toegekende opdracht met veel belangstelling uitgevoerd. De visitatie heeft de leden van de commissie niet alleen de kans geboden om het academisch onderwijs in de Oost-Europese talen en culturen in Vlaanderen van naderbij te bekijken, maar het was voor haar tevens een unieke gelegenheid om onder vakgenoten veelvuldig te reflecteren en te debatteren over de aard en de toekomst van dit onderwijs. De commissie heeft tijdens deze discussies steeds getracht om, vanuit een kritische instelling, een constructieve bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs in de Oost-Europese talen en culturen.

Volgens de commissie moet het in eerste instantie de bedoeling zijn dat dit rapport een discussie op gang brengt binnen de betrokken faculteiten om na te gaan op welke punten verbetering nodig is en in welke mate dit binnen de gegeven randvoorwaarden is te verwezenlijken.

De commissie heeft tot haar tevredenheid vernomen dat beide opleidingen na haar bezoek reeds een aantal positieve remediërende maatregelen hebben genomen. De commissie heeft ervoor geopteerd deze nieuwe ontwikkelingen die haar door de opleidingen onder de aandacht werden gebracht, en die zij ten volle ondersteunt, niet in het rapport te vermelden aangezien het rapport volgens de commissie de weergave moet zijn van een momentopname op het ogenblik dat zij de opleidingen heeft bezocht. Dit brengt met zich mee dat het rapport op een aantal punten al voorbijgestreefd zal zijn op het moment van publicatie.

De commissie hoopt dat realisaties en werkwijzen van de ene universiteit de andere zullen inspireren en motiveren, en dat haar rapport binnen de universiteiten een bijdrage zal leveren tot de verdere optimalisering van het academisch onderwijs in de Oost-Europese talen en culturen.

Verder hoopt de visitatiecommissie dat voorliggend rapport in zijn geheel ook aan de buitenwereld nuttige informatie verschaft en een goed inzicht geeft in de kwaliteit van de gevisiteerde opleidingen.

Tot slot wenst de visitatiecommissie haar dank te betuigen aan al diegenen die binnen de universiteiten betrokken zijn geweest bij de voorbereiding en de uitvoering van de visitatie.

5. Opzet en indeling van het rapport

Het voorliggend rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel van het rapport beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk II het referentiekader van waaruit zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld. Tevens worden in dit deel in hoofdstuk III de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de commissie per thema vergelijkenderwijs weergegeven.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de opleidingen die zij heeft gevisiteerd.

II. Het referentiekader

Het onderwijs binnen de opleidingen Oost-Europese talen en culturen aan de Vlaamse universiteiten, met name de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Gent, heeft lokaal gestalte gekregen volgens bepaalde tradities, die ook historisch te verklaren zijn. Hierdoor zijn opleidingsvormen ontwikkeld die -afhankelijk van de eigen doelstellingen en van de specialismen van het onderwijzend personeel- niet uniform zijn, maar een zekere diversiteit vertonen. Dit laat evenwel onverlet dat elke opleiding moet voldoen aan een aantal minimumeisen welke hierna ter sprake komen.

Verder is het ook voor de visitatiecommissie zelf wenselijk dat zij haar onderzoek organiseert vanuit een gemeenschappelijk vertrekpunt. Ieder lid van de commissie heeft uiteraard een eigen opvatting over de kwaliteit waaraan een goede academische opleiding Oost-Europese talen en culturen zou moeten voldoen. Die opvattingen kunnen onderling verschillen en tezelfdertijd als zodanig allemaal valabel en verantwoord zijn. Hoe nuttig de diversiteit van opinie voor de ontwikkeling van de discipline ook is, ze is evenwel minder aan te bevelen wanneer het gaat om een visitatie van de verschillende universiteiten.

Om deze redenen heeft de visitatiecommissie een referentiekader vastgelegd waarin de minimumeisen worden omschreven waaraan zowel de opleiding van de studenten als de competentie van de afgestudeerden moeten voldoen. Dit referentiekader heeft de achtergrond gevormd voor de discussie met de faculteiten. Het is noch vóór, noch tijdens de bezoeken expliciet bekend gemaakt. Dit om de instellingen toe te laten onbevangen met de commissie van gedachten te wisselen over het eigen functioneren.

1. Algemene uitgangspunten

- a) De doelstellingen en de daarvan afgeleide eindtermen van de opleiding en van de afzonderlijke opleidingsonderdelen dienen duidelijk geformuleerd te zijn en bekend te zijn aan docenten en studenten.
- b) De uitwerking en uitvoering van het programma dienen aan te sluiten bij en bij te dragen tot de gemaakte keuzen ten aanzien van de doelstellingen en het te bereiken profiel. De onderdelen van het programma dienen op de juiste plaats in de opleiding geprogrammeerd te zijn en dienen

een onderlinge samenhang te vertonen. Het programma dient een stevige wetenschappelijke grondslag te hebben en de wetenschappelijke vorming dient een duidelijk herkenbare plaats te hebben in de opleiding.

- c) Binnen het onderwijsprogramma dient taalvaardigheidsonderwijs een belangrijke plaats in te nemen in beide cycli. Hierbij is het wenselijk, zo niet noodzakelijk de studenten als onderdeel van de studie de mogelijkheid te bieden tot een verblijf in het betrokken gebied. De studenten dienen tevens vertrouwd te worden gemaakt met de nodige filologische basisvaardigheden.
- d) Bepalend voor de kwaliteit van het onderwijsaanbod is de deskundigheid en de wetenschappelijk en onderwijskritische instelling van de staf. Specialisaties binnen de staf aanwezig kunnen beperkingen, maar ook extra mogelijkheden voor de opbouw van het programma bieden.
- e) Bij de vormgeving van het onderwijsleerproces spelen ook de pedagogisch-didactische kwaliteiten van de staf een belangrijke rol. De staf dient vertrouwd te zijn met een veelvoud van te hanteren didactische werkvormen, eventueel ondersteund door audiovisuele en computertechnische hulpmiddelen. Ook het aan de instelling beschikbare studie- en onderwijsmateriaal is mede bepalend voor de kwaliteit van het leerproces.
- f) De commissie heeft tevens als uitgangspunt dat de opleiding voldoende nadruk moet leggen op zelfwerkzaamheid waardoor de student mede verantwoordelijkheid draagt voor zijn leerproces en voor de voortgang van zijn studie. De student dient daartoe optimaal te worden begeleid. In dit verband dient de opleiding een systeem van studiebegeleiding te bevatten dat gericht is op het voorkómen, of tenminste tijdig signaleren, van studieproblemen, alsmede op het oplossen van eventueel zich voordoende problemen. Het opleidingsprogramma moet bij efficiënt studeren haalbaar zijn.
- g) Voldoende aandacht moet gaan naar de studietijd en het bewaken van het studietempo, waarbij echter ook ruimte moet worden gelaten voor individuele differentiatie.
- h) Duidelijk moet zijn aangegeven op welke wijze wordt getoetst of het nagestreefde eindproduct ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. De vorm en inhoud van de *evaluatie* dienen overeen te stemmen met de gestelde leerdoelen en aan te sluiten op het leerproces. De exameneisen en -vormen dienen de studenten duidelijk te zijn.

2. Minimumeisen ten aanzien van de opleiding Oost-Europese talen en culturen

De opleidingen Oost-Europese talen en culturen dienen de studenten op te leiden tot een academisch niveau en hen voor te bereiden op een maatschappelijke loopbaan waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn, van nut kunnen zijn. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie moeten worden gegarandeerd. Daarbij dienen ook actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied in relatie tot hun maatschappelijke achtergrond voldoende aandacht te krijgen.

De eerste cyclus dient een meer algemene en multidisciplinaire basisopleiding te bieden, terwijl in de tweede cyclus differentiatie per vakgebied volgt, waarbij echter het zicht op het gehele vakgebied behouden moet blijven.

De opleiding heeft als doel de student:

- a. brede kennis van en inzicht in het vakgebied bij te brengen, met inbegrip van een grondige kennis van de onderwezen talen en culturen, en de daarbij horende filologische vaardigheden en kennis van de geschiedenis en huidige problematiek in de regio inbegrepen;
- b. de waarde van de wetenschappelijke benadering, van inzicht in theorie en methodologie, en van een optiek van relativiteit van interpretaties bij te brengen;
- c. een kader aan te bieden waarbinnen hij/zij probleemgericht leert omgaan met de theorie en de verworven kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen, ook op bronnen in de onderwezen talen;
- d. een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis, waarbij ook de meer op de praktijk gerichte afstudeervarianten voldoende wetenschappelijke elementen dienen te bezitten.

3. Minimumeisen ten aanzien van de afgestudeerde licentiaat Oost-Europese talen en culturen

De belangrijkste basiseigenschappen van de afgestudeerde licentiaat Oost-Europese talen en culturen zijn dat hij/zij:

- beschikt over de kennis en vaardigheden om wetenschappelijke onderzoeksresultaten kritisch te toetsen en deze toe te passen bij de uitoefening van zijn/haar beroep;
- in bredere zin in staat moet zijn:
 - bronnen te raadplegen;
 - gegevens te analyseren, te vergelijken en kritisch te toetsen;
 - tot een synthese te komen en deze op een heldere wijze schriftelijk en mondeling te kunnen presenteren;
 - zelfstandig onderzoek te initiëren;
- beschikt over voldoende van de hierboven genoemde vaardigheden om beroepen te kunnen vervullen waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereist of dienstig is.

4. Minimumeisen ten aanzien van de instelling

Om de doelstelling volledig te kunnen realiseren, kunnen ook ten aanzien van de instelling een aantal minimumeisen worden geformuleerd. Gesteld kan worden dat deze:

- over adequate materiële en personele middelen moet beschikken;
- garanties moet bieden voor de vereiste kwaliteit van docenten, leermiddelen en toetsvormen;
- de uitvoerbaarheid van het programma moet bewaken;
- beschikt over voldoende internationale contacten om het internationale karakter van de opleidingen recht te doen.

III. De opleidingen Oost-Europese talen en culturen in vergelijkend perspectief

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie een overzicht van de situatie aan de beide door haar gevisiteerde universiteiten met betrekking tot een aantal kwaliteitsaspecten inzake onderwijs, onderwijsorganisatie en randvoorwaarden. Per onderwerp geeft zij haar bevindingen weer en verwijst hierbij naar de situatie aan de bezochte faculteiten.

De commissie besteedt in dit hoofdstuk voornamelijk aandacht aan de elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen of die zij belangrijk acht, en aan vaststellingen die zij in beide faculteiten heeft gedaan. De lezer dient er zich derhalve bewust van te zijn dat het niet de bedoeling van de commissie is, de deelrapporten in dit hoofdstuk in detail te herhalen.

1. Onderwijsfilosofie

De beide bezochte opleidingen Oost-Europese talen en culturen kenmerken zich door een vrij pragmatische breed academische benadering, maar hebben een duidelijk van elkaar verschillend eigen karakter met een eigen geschiedenis. Aan de K.U.Leuven wordt ernaar gestreefd twee Slavische talen ten gronde te bestuderen. Deze specifieke opleiding wordt geplaatst binnen een brede vorming die de studenten de context biedt waarbinnen de studie van deze culturen moet worden gesitueerd. Tegelijk streeft de opleiding een gebalanceerde verhouding na tussen een filologische vorming enerzijds en een cultuurhistorische, c.q. politiek-economische studie van de betreffende taalgebieden anderzijds. De opleiding aan de RUG wil een moderne en actuele inhoud geven aan de filologische traditie (taal, literatuur, geschiedenis, cultuurgeschiedenis). Ze wil een veelzijdige kennis over Oost-Europa bijbrengen die modern en actueel is zonder een onderdeel te worden van de politieke en sociale wetenschappen. De opleiding wil in de mate van het mogelijke volledig zijn en heel Oost-Europa bestrijken, dus ook niet-Slavische landen en culturen.

In de zelfstudies van beide universiteiten wordt verder ook ingegaan op de doelstellingen en eindtermen van de opleiding Oost-Europese talen en culturen. Aan de RUG zijn de doelstellingen en eindtermen helder en duidelijk geformuleerd. Aan de K.U.Leuven zijn de algemene doelstellin-

gen van de opleiding wel vrij helder en duidelijk, maar zeer globaal omschreven. Voor wat de eindtermen betreft zou de opleiding er volgens de commissie bij gebaat zijn deze duidelijker, in gezamenlijk overleg met alle geledingen die bij het onderwijs zijn betrokken, te definiëren. De doelstellingen van beide opleidingen zijn evenwel van academisch niveau en voldoen aan de eisen die de commissie ten aanzien van de opleiding Oost-Europese talen en culturen vooropstelt.

2. Het programma

2.1. Opbouw van het programma

Zoals reeds aangehaald hebben de beide opleidingen een eigen karakter met een eigen geschiedenis en dit vertaalt zich ook in een aantal duidelijke verschillen in de programma-opbouw. Aan de K.U.Leuven ligt het zwaartepunt doorheen de gehele opleiding op de verwerving van een grondige kennis van ten minste twee Slavische talen en hun cultuurgebied, met name Russisch als eerste en Pools als tweede taal. Beide talen zijn vanaf de eerste kandidatuur als verplichte onderdelen in het programma opgenomen. In de licenties worden als niet-verplichte derde en vierde taal Tsjechisch en Bulgaars aangeboden. Kenmerkend voor de Leuvense opleiding is verder het aanbod van twee opties waartussen de studenten vanaf de eerste licentie moeten kiezen, met name Slavistiek (de cultuur-historische richting) en Oost-Europakunde (de sociaal-economische richting). Centraal in de opleiding aan de RUG staat de intensieve, theoretische en praktische studie van de belangrijkste Oost-Europese taal, met name het Russisch, waarmee in de eerste kandidatuur wordt aangevangen. In de tweede kandidatuur wordt, via optieonderdelen, de studie van een tweede moderne Oost-Europese taal, met name Pools, Tsjechisch, Servo-Kroatisch of Sloveens, aangevat. Verder wordt de opbouw van het programma van de Gentse opleiding gekenmerkt door een indeling in drie duidelijk geprofileerde historische en cultuurhistorische gebieden die zowel op historisch, cultuur-historisch als literatuurhistorisch vlak worden behandeld.

Voor wat betreft de K.U.Leuven staat de visitatiecommissie positief ten aanzien van de keuze van het departement om het zwaartepunt doorheen de gehele opleiding op de verwerving van een grondige kennis van ten minste twee Slavische talen en hun cultuurgebied te leggen. Wel heeft ze de indruk dat het programma van de opleiding Oost-Europese talen en culturen eerder tot stand is gekomen op basis van de eigen voorkeuren en specialismen van de docenten dan door vakinhoudelijke overwegingen. Dit komt de coherentie van het programma volgens haar zeker niet ten goede. Verder wordt de coherentie ook niet bevorderd door het feit dat er tijdens de opleiding te veel verschillende pistes, met weinig onderlinge samenhang, kunnen worden gekozen. Ook de sequentiële opbouw van het programma verdient volgens de visitatiecommissie verbetering. Met betrekking tot de RUG heeft de visitatiecommissie waardering voor de inspanningen en de aanpak van de Gentse opleiding op het vlak van de onderwijshervormingen. De vakgroep tracht om in moeilijke omstandigheden er het beste van te maken en speelt in op wijzigingen en nieuwe ontwikkelingen. Het programma van de Gentse opleiding Oost-Europese talen en culturen is daardoor goed doordacht, vertoont een goede samenhang en is in het algemeen evenwichtig. De gehanteerde indeling in drie duidelijk geprofileerde historische en cultuurhistorische gebieden draagt hier in grote mate toe bij. Verder is er in de programma-opbouw ook een goed evenwicht tussen taalkundige, literaire en (cultuur)historische opleidingsonderdelen.

Specifiek voor wat betreft het programma van de optie Oost-Europakunde aan de K.U.Leuven heeft de commissie vastgesteld dat daarin weinig Slavische opleidingsonderdelen zijn opgenomen en dat een aantal opleidingsonderdelen onvoldoende is afgestemd op de Oost-Europakunde. Verder ligt het accent binnen deze optie voornamelijk op Rusland, terwijl Midden-Europese landen minder aandacht krijgen. De commissie acht het gewenst dat het programma van de optie Oost-Europakunde wordt verruimd en verder wordt geprofileerd in de richting van de areastudies.

De commissie doet in de respectieve deelrapporten ook een aantal concrete aanbevelingen met betrekking tot de programma-opbouw.

2.2. Inhoud van het programma

De visitatiecommissie is onder de indruk van de inzet en de vindingrijkheid van het personeel van de RUG om een kwalitatief hoogstaande opleiding aan te bieden. Aan de K.U.Leuven is het programma in zijn geheel beschouwd van goed niveau en in het algemeen actueel qua inhoud. Dit is eveneens het geval in de opleiding van de RUG, maar daar lijken sommige opleidingsonderdelen, met name 'Russisch' en 'Oost-Europese economie', enigszins gestagneerd te zijn. Voor wat het Russisch betreft wordt er wel een goede basis gelegd in de opleiding, maar dient het taalonderwijs, gezien de hoge doelstellingen en eindtermen, volgens de commissie te worden geïntensiveerd. De commissie heeft in het Gentse deelrapport nog een aantal andere concrete aanbevelingen gedaan met het oog op de inhoudelijke actualisering van het 'Russisch'. Het Russisch aan de K.U.Leuven krijgt voor het onderdeel Russische grammatica alle waardering van de commissie. De Russische letterkunde wordt zwaar ervaren door de studenten, maar biedt een breed en degelijk overzicht van de Russische en Sovjetliteratuur. Wel verdient de Russische taalvaardigheid en taalbeheersing verbetering en ook de afstemming tussen de Russische grammatica enerzijds en de Russische taalbeheersing anderzijds kan worden verbeterd. Ook voor wat betreft de tweede pijler binnen de Leuvense opleiding, met name het Pools, kan de taalvaardigheid worden verbeterd. De commissie meent trouwens dat het Pools op een beter niveau dient te worden gegeven, de didactische benadering voor de eigen studenten Oost-Europese talen en culturen centraal moet stellen, en versterking verdient. De commissie heeft trouwens begrip voor de docente Pools die onder grote druk het hele studiegebied Pools onder haar verantwoordelijkheid heeft.

De zogenaamde 'kleinere' talen, met name Pools, Tsjechisch, Servo-Kroatisch en Sloveens, aan de RUG hebben een goed niveau en bieden een grondige uitdieping. Wel miste de commissie op het ogenblik van haar bezoek een opleidingsonderdeel Bulgaars in het programma, zeker gezien de volledigheid waarnaar de Gentse opleiding streeft en de nadruk die er wordt gelegd op Zuid-Oost-Europa. Aan de K.U.Leuven zou het aandeel van de 'kleinere' talen in het programma, in dit geval het Tsjechisch en het Bulgaars, moeten verhogen, hoewel dit voorlopig budgettair onmogelijk is.

Vermeldenswaard is verder dat de algemeen vormende of gemeenschappelijke opleidingsonderdelen die in de eerste kandidatuur van beide opleidingen worden gegeven in het algemeen waardering krijgen van de studenten.

De onderzoeksgebondenheid is aan beide opleidingen goed: eigen onderzoek wordt snel in het onderwijs vertaald. Wel lijkt het gevaar aanwezig dat het onderzoek dat het onderwijs moet ondersteunen in de knel komt door het vele onderwijs dat de docenten moeten verzorgen.

2.3. Gebruikte werkvormen

De kwaliteit van de afzonderlijke werkvormen is bevredigend, maar het evenwicht tussen en de variatie in werkvormen zijn voor verbetering vatbaar. Hoewel aan beide opleidingen - zij het in verschillende mate - reeds inspanningen worden geleverd, meent de commissie dat alternatieven voor het hoorcollege in grotere mate ingang moeten vinden. Meer activerende werkvormen zullen onder meer de creativiteit van de studenten - een belangrijk aspect bij het maken van de eindverhandeling - stimuleren. Ook het aandeel papers en werkstukken doorheen de gehele opleiding dient volgens de commissie aan beide universiteiten te worden verhoogd.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat moderne onderwijstechnologieën nog geen essentiële rollen spelen binnen de betrokken opleidingen. Aan de RUG wordt ook het taallabo niet op volle capaciteit gebruikt: er wordt weinig of geen gebruik van gemaakt voor het bijbrengen van vaardigheden in de onderwezen Oost-Europese talen.

Het onderwijsmateriaal dat de commissie tijdens haar bezoeken heeft ingekeken, is in het algemeen beschouwd voldoende tot goed.

2.4. Toetsing

De visitatiecommissie heeft voor en tijdens haar bezoeken inzage genomen in een steekproef van ter beschikking gestelde examenvragen. Op basis hiervan is zij van mening dat de examens aan de K.U.Leuven van voldoende en aan de RUG van goed academisch niveau zijn. Wel is het haar opgevallen dat de ingekeken examenvragen in grote mate zijn gericht op het toetsen van feitenkennis. Het verdient aanbeveling in de examens een combinatie te hanteren van kennis-, kunde- en toepassingvragen, zoals trouwens in een aantal gevallen reeds gebeurt aan de RUG, en ook aan de K.U.Leuven ingang vindt.

De ombudsdiensten, waar de studenten onder andere terecht kunnen met klachten over de examens, lijken aan beide universiteiten goed te functioneren.

2.5. Vaardigheden van studenten

Binnen de betrokken opleidingen wordt in het algemeen weinig systematische aandacht besteed aan de ontwikkeling van communicatieve vaardigheden in de moedertaal. Op het bijbrengen van vaardigheden in de onderwezen Oost-Europese talen werd reeds ingegaan onder punt 2.2. bij de bespreking van de verschillende opleidingsonderdelen.

De aandacht voor de ontwikkeling van academische vaardigheden, zoals probleemoplossend vermogen, onafhankelijk en kritisch denken, en zelfstandig leren en werken, is goed aan de RUG. Aan de K.U.Leuven biedt het programma volgens de commissie niet steeds voldoende mogelijkheden om deze vaardigheden optimaal te ontwikkelen.

Computervaardigheden, tenslotte, worden aan geen van beide opleidingen systematisch bijgebracht.

3. Eindverhandeling

Voor wat de voorbereiding op de eindverhandeling betreft, staat de visitatiecommissie positief ten aanzien van de plannen die binnen het departement van de K.U.Leuven bestaan om aan het einde van de tweede kandidatuur een infosessie over de verhandeling in te richten en om een thesisseminarie in te voeren. De commissie hoopt dat deze plannen spoedig vorm zullen krijgen. Aan de RUG wordt een infosessie over de eindverhandeling georganiseerd. Toch verdient de voorbereiding op het maken van de eindverhandeling - het voortraject - hier volgens de commissie verbetering. Ze heeft met het oog hierop aan de opleiding een aantal concrete aanbevelingen gedaan.

Uit de selectie van eindverhandelingen die de commissie in het kader van de bezoeken heeft bestudeerd, komt ze tot de vaststelling dat het niveau ervan algemeen beschouwd behoorlijk tot goed is. Wel is het de commissie opgevallen dat in de meeste van de door haar bestudeerde eindverhandelingen aan de beide opleidingen de nadruk ligt op het encyclopedische eerder dan op de wetenschappelijke vraagstelling.

De begeleiding van de eindverhandeling, die binnen de opleidingen weliswaar verschilt van promotor tot promotor, is goed aan de RUG en dit mede dankzij de grote inzet van de in omvang beperkte staf. Aan de K.U.Leuven zou de begeleiding in sommige gevallen kunnen verbeteren. De beoordeling van de eindverhandeling is in het algemeen beschouwd in orde: de door de commissie bestudeerde eindverhandelingen blijken in het algemeen correct beoordeeld en de aangewende procedures lijken goed te functioneren. De commissie acht het hierbij positief dat de studenten van de K.U.Leuven hun eindverhandeling mondeling dienen te verdedigen. Ook het voorstel dat ter bespreking ligt bij de Permanente Onderwijscommissie van de K.U.Leuven om de studenten te verplichten een samenvatting van de eindverhandeling te laten schrijven in de bestudeerde taal, wordt positief onthaald door de visitatiecommissie.

4. De studentenaantallen en rendementen

4.1. Instroom

In het academiejaar '97-'98 bedroeg het totaal aantal generatiestudenten in de Oost-Europese talen en culturen in Vlaanderen 74. Het totaal aantal studenten bedraagt voor hetzelfde academiejaar 284. De studentenaantallen voor de studies Oost-Europese talen en culturen zijn, in vergelijking met de meeste andere Vlaamse opleidingen, traditioneel relatief laag. In vergelijking met gelijkaardige opleidingen in het Nederlandse taalgebied zijn de studentenaantallen volgens de commissie evenwel voldoende aan de K.U.Leuven en hoog aan de RUG.

4.2. Slaagcijfers

Het gemiddelde slaagcijfer van de generatiestudenten over de periode '87-'88 tot en met '96-'97 ligt rond 60% en voor de totale populatie studenten in de eerste kandidatuur rond 70%. Deze slaagcijfers zijn volgens de commissie, zeker in vergelijking met het gemiddelde slaagpercentage in de eerste kandidatuur van andere opleidingen, gunstig. Verder dient bij de interpretatie van deze

cijfers ook rekening te worden gehouden met de vrije toegang tot het academisch onderwijs en de heterogeniteit van de instroom, waardoor uiteraard een aantal studenten afvalt in het eerste jaar. Ook de slaagcijfers in het vervolg van de opleiding zijn gunstig, al liggen de slaagcijfers in de tweede licentie van de RUG iets lager, wellicht door het aantal studenten dat de keuze maakt om een 'thesisjaar' te besteden aan de eindverhandeling.

4.3. Gemiddelde studieduur

Vastgesteld kan worden dat de gemiddelde studieduur voor de licentiaten in de Oost-Europese talen en culturen die uiteindelijk het diploma behalen, rond de 4,3 jaar ligt. De commissie acht deze totale gemiddelde studieduur aanvaardbaar.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

In het algemeen zijn de programma's van de opleidingen Oost-Europese talen en culturen studeerbaar, maar aan beide opleidingen blijkt er voor sommige opleidingsonderdelen toch een discrepantie te bestaan tussen de begrote en de reële studietijd. Ook de verdeling van de studietijd over en binnen de studiejaar lijkt in het algemeen evenwichtig. De verhouding tussen het aantal contacturen en het aantal uren vereist voor zelfstudie lijkt de commissie in het algemeen gunstig.

5.2. Studievoorzichting en -begeleiding

De studievoorzichting en -begeleiding zijn aan beide opleidingen goed georganiseerd, al zou te Leuven een monitor specifiek voor de opleiding Oost-Europese talen en culturen de begeleiding van de eerstejaarsstudenten ten goede komen.

De studiegidsen zijn duidelijk en bruikbaar voor de studenten.

6. De faciliteiten

De onderwijsfaciliteiten waarover het Leuvense departement enerzijds en de Gentse vakgroep anderzijds beschikken, lijken de commissie in het algemeen voldoende tot goed. Wel meent ze dat er aan de K.U.Leuven te weinig werkgroep ruimten zijn en dat de onderwijsruimten aan de RUG aan modernisering toe zijn.

Aan de RUG is de bibliotheek uitstekend georganiseerd en goed geïntegreerd in de opleiding Oost-Europese talen en culturen. Het aanwezige boeken- en tijdschriftenbestand is verzorgd, volledig en bereikbaar. De bibliotheek biedt ook een goede mogelijkheid aan de studenten om elkaar te ontmoeten. De bibliotheek Slavistiek aan de K.U.Leuven is eveneens goed georganiseerd, maar er is te weinig ruimte. Het aanwezige boeken- en tijdschriftenbestand is volledig en bereikbaar, maar

de commissie vreest ervoor dat budgettaire beperkingen het op peil houden van dit bestand in het gedrang zouden kunnen brengen. Het documentatiecentrum Oost-Europakunde van de K.U.Leuven is goed uitgerust qua boeken- en tijdschriftenbestand.

De computerfaciliteiten voor de studenten zijn aan beide opleidingen onvoldoende, in die zin dat er onvoldoende PC's ter beschikking zijn.

Tenslotte wil de commissie specifiek voor de K.U.Leuven vermelden dat zij onder de indruk is van de organisatie, uitrusting en ondersteuning van het Instituut voor Levende Talen. Vermeldenswaard acht de commissie ook het feit dat de studenten aan de RUG de mogelijkheid hebben om de Poolse en de Russische televisie te bekijken.

7. De afgestudeerden

De afgestudeerden met wie de commissie tijdens de bezoeken heeft gesproken, zijn allen tevreden met de opleiding die zij hebben genoten. Aan de K.U.Leuven hebben de afgestudeerden niettemin ook heel wat van de door de commissie geconstateerde problemen gesignaleerd.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat de opleidingen vooral informele contacten onderhouden met hun afgestudeerden. Op opleidings- of vakgroepniveau bestaat bij geen van beiden een alumnivereniging. Aan de RUG werd volgens de zelfstudie wel het initiatief genomen om de vereniging van oud-studenten die vroeger heeft bestaan nieuw leven in te blazen.

8. De staf

De personeelsomvang is in geen van beide opleidingen echt rooskleurig te noemen. Aan de RUG heeft de aanstelling van stafleden duidelijk geen gelijke tred gehouden met de groei in studentenaantallen die de opleiding heeft gekend. Het personeelstekort is haars inziens een specifiek probleem waarmee vele van de door haar geconstateerde aspecten samenhangen. De onderbezetting leidt er onder meer toe dat het ZAP een zware onderwijslast heeft. Ook de waaier aan specialisaties binnen de staf is als gevolg hiervan eerder beperkt en een aantal specialisaties wordt momenteel onvoldoende of niet ingevuld. De commissie is dan ook van oordeel dat een uitbreiding van de vakgroep noodzakelijk is. In het Gentse deelrapport worden hieromtrent een aantal concrete aanbevelingen gedaan.

Ook aan de K.U.Leuven is de personeelsomvang van de opleiding Oost-Europese talen en culturen tamelijk beperkt. In relatie tot studentenaantallen is de omvang van het ZAP-bestand volgens de visitatiecommissie voldoende, maar in absolute cijfers is het aantal ZAP-leden beperkt. Dit leidt er onder meer toe dat de docenten een groot aantal opleidingsonderdelen van een grote inhoudelijke verscheidenheid moeten doceren. Ook de waaier aan specialisaties is vanzelfsprekend eerder beperkt. De reeds hoge onderwijsbelasting van de ZAP-leden wordt daarenboven nog verzawaard door een totaal gebrek aan AAP-leden. Een versterking van het AAP-bestand is dan ook noodzakelijk. Voor wat betreft de verhouding ZAP/AAP meent de commissie trouwens dat het in het algemeen is aangewezen dat er naast elk ZAP-lid ook een AAP-lid is, dat in het onderwijs wordt betrokken met eigen verantwoordelijkheid. Er dient dan uiteraard te worden gestreefd naar inzichtelijke en duidelijke werkverdelingen tussen deze geledingen. Tevens meent de commissie

dat - en ook dit geldt voor de beide universiteiten - de zwaartepunten in de opleiding zichtbaar zouden moeten zijn in de 'zwaarte' van het statuut van het ZAP.

Specifiek voor de RUG meent de commissie tenslotte dat een aantal belangrijke en zeer essentiële activiteiten die momenteel in de vrijwilligersfeer liggen, structureel in het personeelsbestand dienen te worden opgenomen.

Wat het inschakelen van 'native speakers' in het onderwijs betreft, acht de commissie het positief dat aan de K.U.Leuven de vier talen binnen de opleiding door 'native speakers' worden gedoceerd. Ook aan de RUG worden inspanningen geleverd om buitenlandse gastdocenten en lectoren aan te trekken ten behoeve van het taalonderwijs aan studenten. Zo is er een gastdocent Russisch, en twee lectoraten Pools en Tsjechisch.

In het algemeen blijken de didactische kwaliteiten meer en meer in aanmerking te worden genomen binnen het benoemings- en bevorderingsbeleid van de universiteiten. Niettemin heeft de commissie de indruk dat hieraan aan de K.U.Leuven tot heden toch onvoldoende aandacht werd besteed. Op het vlak van didactische scholing voor docenten worden aan beide universiteiten op centraal niveau initiatieven genomen, maar van de mogelijkheden wordt door de respectieve opleidingen slechts in (zeer) beperkte mate gebruik gemaakt. Wel is het de commissie opgevallen dat binnen de vakgroep van de RUG de wens en de bereidheid om aan deze initiatieven deel te nemen duidelijk aanwezig is.

9. Internationalisering

Aan de RUG worden waardevolle inspanningen geleverd met betrekking tot de internationalisering van het onderwijs. De studenten maken er ook daadwerkelijk gebruik van de aangeboden mogelijkheden en de deelname aan Socrates-programma's vertoont een stijgende lijn. Aan de K.U.Leuven is de internationalisering binnen de Oost-Europese talen en culturen weinig ontwikkeld. Er bestaan geen geïnstitutionaliseerde contacten met buitenlandse instellingen wat de uitwisseling van studenten betreft en blijkbaar wordt de deelname van studenten aan internationale uitwisseling niet genoeg gestimuleerd. De studenten krijgen wel de mogelijkheid om via een Socratesprogramma tussen de afdeling Neerlandistiek van Leuven en Warschau deel te nemen aan een verblijf in Polen. De commissie meent dat deze mogelijkheden dienen te worden uitgebreid. Verder heeft de commissie beide opleidingen aanbevolen de mogelijkheden voor de studenten tot een verblijf in Rusland uit te bouwen en structureel op te nemen in het programma.

10. Interne kwaliteitszorg

Volgens de visitatiecommissie is de interne kwaliteitszorg aan beide universiteiten op centraal niveau goed georganiseerd. Op dit niveau wordt de interne kwaliteitszorg gecoördineerd door de Onderwijsraad, die hierbij aan de K.U.Leuven wordt ondersteund door de Dienst Universitair Onderwijs en aan de RUG door de Dienst 'Secretariaat van de Onderwijsraad'. Verder is er aan beide universiteiten binnen het systeem van interne kwaliteitszorg op het niveau van de opleiding een orgaan dat is belast met het uitwerken van voorstellen rond curriculumontwikkeling en dat in het algemeen verantwoordelijk is voor de kwaliteitszorg. Aan de K.U.Leuven betreft het de

Permanente Onderwijscommissie, aan de RUG de Opleidingscommissie die wordt bijgestaan door een facultaire Kwaliteitscel Onderwijs.

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat de Opleidingscommissie aan de RUG goed functioneert. Ook de procedures voor curriculumherziening en -innovatie lijken haar adequaat. Binnen de Gentse vakgroep is verder ook een duidelijke wil aanwezig en een grote inzet merkbaar op het vlak van onderwijsvernieuwing. Ook de studenten worden via hun vertegenwoordigers in goede mate betrokken bij de besluitvorming binnen de opleiding. Vermeldenswaard in dit verband acht de commissie ook de inzet van de studenten binnen de studentenvereniging 'Slavia' die haars inziens getuigt van hun betrokkenheid bij de vakgroep en de opleiding.

Aan de K.U.Leuven functioneert de Permanente Onderwijscommissie (POC) niet naar behoren en is ze de zwakke schakel in het systeem van interne kwaliteitszorg. De binnen de POC gehanteerde procedures voor curriculumherziening en -innovatie zijn niet doorzichtig, de vergaderfrequentie van de commissie ligt zeer laag en ook de besluitvorming is niet transparant. Verder hebben de studentenvertegenwoordigers weinig inspraak in de besluitvorming binnen de POC. Bij de studenten heerst trouwens in brede kring, naast hun waardering voor de opleiding, het gevoel dat zij onvoldoende worden betrokken bij het reilen en het zeilen van de studierichting Oost-Europese talen en culturen. Tevens meent de visitatiecommissie dat de teamgeest bij de studierichting Oost-Europese talen en culturen vrij zwak is en zij heeft sterk de indruk dat er een gebrek is aan een coherente door de gehele opleiding gedragen beleidsvisie. De visitatiecommissie acht het noodzakelijk dat de werking van de POC Oost-Europese talen en culturen verbetert en ze meent dat de POC dient te functioneren met heldere en wederzijdse verantwoordelijkheid. Ook de gehele organisatie en de onderlinge afstemming tussen alle bij de opleiding betrokken geledingen dient te worden bevorderd. Heel wat van de door de commissie geconstateerde problemen zouden hierdoor kunnen worden opgelost.

Verder worden door de betrokken universiteiten onderwijsbeoordelingen doorgevoerd. Aan de K.U.Leuven wordt de evaluatie van het onderwijs uitgevoerd door de evaluatiecommissie, in samenwerking met de centrale Dienst Universitair Onderwijs, en betreft de evaluatie een bevraging van zowel de opleiding in haar geheel als de afzonderlijke opleidingsonderdelen. Aan de RUG wordt jaarlijks, onder coördinatie van de Onderwijsraad, ten minste één opleidingsonderdeel per lesgever geëvalueerd door middel van een gestandaardiseerde vragenlijst. De verwerking en interpretatie van de gegevens van deze evaluatie vindt plaats binnen een facultaire evaluatiecommissie.

De visitatiecommissie acht de procedures voor de onderwijsbeoordelingen als zodanig aan beide universiteiten goed. Aan de K.U.Leuven laat de toepassing van deze procedures binnen de opleiding Oost-Europese talen en culturen evenwel te wensen over. De resultaten van de evaluatie worden onvoldoende in acht genomen, er is geen terugkoppeling naar de studenten en zij worden niet betrokken bij een doorzichtige verwerking van de evaluatie. Aan de RUG worden de studenten betrokken bij het evaluatiegebeuren en wordt er ook zeer open omgegaan met de resultaten van de studentenbevraging.

DEEL II
OPLEIDINGSRAPPORTEN

De opleiding Oost-Europese talen en culturen binnen de faculteit van de letteren en wijsbegeerte van de Universiteit Gent

Dit rapport sluit aan bij de door de opleiding Oost-Europese talen en culturen opgestelde zelfstudie die in januari 1999 is gepubliceerd.

De commissie heeft te Gent een Vakgroep Slavistiek en Oost-Europakunde aangetroffen waar het personeel met deskundigheid en grote inzet onderwijs geeft, waar de studenten - ondanks kritiek - graag studeren en waarop de afgestudeerden met waardering terugkijken. De onderlinge contacten tussen de studenten en ZAP- en AAP-leden lijken in het algemeen open en eerlijk. De commissie heeft verder een collegiale sfeer binnen de vakgroep kunnen opsnuiven en dit is haar ook door de studenten bevestigd.

1. Onderwijsfilosofie

Volgens de informatie in de zelfstudie en het programmaboek van de faculteit wil de opleiding Oost-Europese talen en culturen de studenten binnen het kader van de algemene wetenschappelijke en kritisch-vormende opdracht van de universiteit een brede kennis bijbrengen van de Oost-Europese samenlevingen. Daarbij ligt de nadruk op de praktijk en de actualiteit, in het besef dat inzicht in actuele ontwikkelingen onmogelijk is zonder de kennis van het verleden en dat een dergelijke wetenschappelijke, in casu filologische vorming niet alleen een waarde op zich is, maar ook vermag de praktische vaardigheden te vergroten. De studenten krijgen aldus een brede 'algemeen menselijke vorming', leren een aantal wetenschappelijke en met name filologische vaardigheden en verwerven kennis over de geschiedenis, cultuurgeschiedenis en literatuurgeschiedenis van Oost-Europa.

Verder wordt in de zelfstudie gesteld dat de opleiding voor wat haar profilering betreft, een moderne en actuele inhoud wil geven aan de filologische traditie. Ze wil een veelzijdige kennis over Oost-Europa bijbrengen die modern en actueel is zonder een onderdeel te worden van de politieke en sociale wetenschappen. De opleiding wil in de mate van het mogelijke volledig zijn en heel Oost-Europa bestrijken, dus ook niet-Slavische landen en culturen.

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de Gentse opleiding Oost-Europese talen en culturen een duidelijk eigen karakter met een eigen geschiedenis heeft en zich kenmerkt door een vrij pragmatische breed academische benadering. Binnen de opleiding wordt haars inziens een breed inzicht geboden in de Oost-Europese talen en culturen. Wel meent de commissie dat de Russische linguïstiek vrij zwak is vertegenwoordigd in het geheel en dat op termijn op docentniveau Russische linguïstiek dient te worden voorzien.

Verder is de commissie van oordeel dat de doelstellingen en eindtermen van de opleiding helder en duidelijk zijn geformuleerd. De doelstellingen zijn van academisch niveau en voldoen zeker ook aan de eisen die de commissie ten aanzien van de opleiding Oost-Europese talen en culturen vooropstelt.

Ten slotte is de commissie van oordeel dat de studenten via diverse informatiekanalen een goed inzicht kunnen krijgen in de doelstellingen en eindtermen van de opleiding. Niettemin blijkt dat er nog een zekere discrepantie blijft bestaan tussen de verwachtingen van de studenten en de doelstellingen, en dit voornamelijk met betrekking tot de praktische kennis van het Russisch.

2. Het programma

2.1. Opbouw van het programma

Het huidige programma van de Gentse opleiding Oost-Europese talen en culturen kwam tot stand in het academiejaar 1996-1997 en is het resultaat van een grondige programmahervorming die tijdens het academiejaar 1997-1998 werd doorgevoerd in de eerste kandidatuur en de eerste licentie. Tijdens het academiejaar 1998-1999, het academiejaar waarin de visitatiecommissie de opleiding heeft bezocht, werd het voor het eerst in de gehele opleiding toegepast.

Het programma van de opleiding valt uiteen in twee cycli van elk twee studie jaren. Het onderwijs in de eerste cyclus, de kandidaturen, heeft een inleidend karakter en beoogt het bijbrengen van fundamentele kennis en vaardigheden. In de tweede cyclus, de licenties, wordt de verworven kennis verder uitgediept, leren de studenten zelfstandiger kennis verwerven en verwerken en krijgen zij moeilijker taken uit te voeren die ook op vaardigheden zijn gericht.

Centraal in de opleiding staat de intensieve, theoretische en praktische studie van de belangrijkste Oost-Europese taal, het Russisch, waarmee in de eerste kandidatuur wordt aangevangen. Verder krijgt ook vooral in de eerste kandidatuur de algemeen menselijke vorming grote aandacht via vijf voor alle studierichtingen binnen de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte gemeenschappelijke opleidingsonderdelen. In de tweede kandidatuur wordt, via optieopleidingsonderdelen, de studie van een tweede moderne Oost-Europese taal (Pools, Tsjechisch, Servo-Kroatisch, Sloveens) aangevat. In de kandidaturen ligt de nadruk op de passieve kennis van deze talen, in de licenties komt de actieve taalbeheersing meer op de voorgrond. Vanaf de tweede kandidatuur staat ook het Oudslavisch op het programma.

De opbouw van het programma gaat verder ook uit van het cultuurhistorische gegeven van de aanwezigheid van drie duidelijk geprofileerde historische en cultuurhistorische gebieden, met name Rusland, Centraal-Europa en Zuid-Oost-Europa. Tijdens de gehele opleiding wordt voor elk van deze gebieden in specifieke opleidingsonderdelen de geschiedenis, de cultuurgeschiedenis en de literatuurgeschiedenis behandeld, met de nadruk op de 19de en vooral de 20ste eeuw. Daarbij

komen ook de niet-Slavische volken in elk van deze gebieden aan bod. De opleiding wordt vervolledigd door een aantal Oost-Europakundige opleidingsonderdelen, waarin de aandacht gaat naar de geografie van Rusland, de politieke structuren en economische ontwikkelingen in Oost-Europa en diverse actuele problemen.

De visitatiecommissie heeft waardering voor de inspanningen en de aanpak van de Gentse opleiding op het vlak van de onderwijshervormingen. De vakgroep tracht om in moeilijke omstandigheden er het beste van te maken en speelt in op wijzigingen en nieuwe ontwikkelingen. Het programma van de opleiding Oost-Europese talen en culturen is daardoor goed doordacht, vertoont een goede samenhang en is in het algemeen evenwichtig. De gehanteerde indeling in drie duidelijk geprofileerde historische en cultuurhistorische gebieden die zowel op historisch, cultuurhistorisch als literatuurhistorisch gebied worden behandeld draagt hier in grote mate toe bij. Verder is er in de programmaopbouw ook een goed evenwicht tussen taalkundige, literaire en (cultuur)historische opleidingsonderdelen. Wel geeft de commissie in overweging om het opleidingsonderdeel 'Oudslavisch', dat bij de programmahervorming naar de tweede kandidatuur werd verschoven, terug naar de eerste kandidatuur te brengen. Deze overweging wordt onder meer ingegeven door het feit dat de commissie meent dat voor de aanvang van de tweede taal in de tweede kandidatuur een basis in het Oudslavisch nodig is. Tevens geeft de commissie in overweging om het opleidingsonderdeel 'Cultuurgeschiedenis', dat momenteel is geprogrammeerd in de tweede licentie, vroeger in de opleiding te plaatsen (zie 3.).

2.2. Inhoud van het programma

De visitatiecommissie is onder de indruk van de inzet en de vindingrijkheid van het personeel om een kwalitatief hoogstaande opleiding aan te bieden. In het algemeen beschouwd is het programma ook inhoudelijk actueel, maar sommige onderdelen lijken enigszins gestagneerd. Zo wordt volgens de commissie voor wat het Russisch betreft wel een goede basis gelegd in de opleiding, maar dient het taalonderwijs, gezien de hoge doelstellingen en eindtermen, haars inziens te worden geïntensiverd. Volgens de commissie bestaat hiervoor nog ruimte in de opleiding aangezien zij heeft vastgesteld dat er een discrepantie bestaat tussen de begrote studietijd en de reële tijd die de studenten aan Russische taal- en letterkunde besteden. Verder beveelt de commissie aan om de mogelijkheden voor de studenten tot een verblijf in Rusland uit te bouwen, en ze acht het daarbij gewenst dat dit structureel wordt ingebouwd in de opleiding. Tevens meent de commissie dat het onderwijsmateriaal Russisch dat in de eerste kandidatuur wordt gebruikt, dient te worden geactualiseerd.

Ook het door de commissie noodzakelijk geachte opleidingsonderdeel 'Oost-Europese economie' dient haars inziens inhoudelijk te worden geactualiseerd. Gezien de breedte van de opleiding meent de visitatiecommissie tevens dat in dit opleidingsonderdeel ook informatie uit andere Oost-Europese landen dan Rusland dient te worden opgenomen.

De zogenaamde 'kleinere' talen, met name Pools, Tsjechisch, Servo-Kroatisch en Sloveens, hebben een goed niveau en bieden een grondige uitdieping. Wel acht de commissie het wenselijk dat met betrekking tot deze talen meer extra conversatielessen in het programma worden opgenomen. Verder acht de commissie het ontbreken van Bulgaars in het programma betreurenswaardig, zeker gezien de volledigheid waarnaar de opleiding streeft en de nadruk die wordt gelegd op Zuid-Oost-Europa.

De gemeenschappelijke opleidingsonderdelen in de eerste kandidatuur bieden volgens de studenten een brede algemene academische vorming. De visitatiecommissie vernam tevens dat in deze opleidingsonderdelen voor de studenten Oost-Europese talen en culturen herkenbare voorbeelden worden gegeven.

De onderzoeksgebondenheid van het onderwijs is goed: eigen onderzoek wordt snel in het onderwijs vertaald. Ook op nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied wordt snel geanticipeerd. Wel lijkt het gevaar aanwezig dat het onderzoek dat het onderwijs moet ondersteunen in de knel komt door het vele onderwijs dat de docenten moeten verzorgen.

2.3. Gebruikte werkvormen

Blijkens de informatie in de zelfstudie wordt gebruik gemaakt van diverse onderwijsvormen: hoorcolleges, werkcolleges, discussiecolleges of mengvormen van deze drie vormen. Hoorcolleges worden gehanteerd bij die opleidingsonderdelen waarin nieuwe kennis overgebracht wordt. Werkcolleges impliceren dat de studenten de les zelfstandig voorbereiden, actief participeren en meestal achteraf een taak maken.

Volgens de visitatiecommissie is de kwaliteit van de verschillende werkvormen in het algemeen bevredigend. Wel is ze van oordeel dat de onderwijsvormen niet steeds voldoende adequaat zijn gegeven de onderwijsdoelstellingen, en dat er een onvoldoende gevarieerd gebruik van onderwijsvormen is. De visitatiecommissie is van oordeel dat - hoewel reeds inspanningen worden geleverd - alternatieven voor het hoorcollege in grotere mate ingang dienen te vinden. Tevens beveelt de commissie aan om het aandeel 'papers' doorheen de gehele opleiding te verhogen (zie 3.).

Verder heeft de commissie vastgesteld dat moderne informatietechnologieën geen essentiële rol spelen binnen de opleiding.

De kwaliteit van het onderwijsmateriaal is volgens de commissie in het algemeen voldoende tot goed. Wel meent ze - zoals reeds aangehaald - dat het onderwijsmateriaal Russisch dat in de eerste kandidatuur wordt gebruikt, dient te worden geactualiseerd.

2.4. Toetsing

De examenvormen beantwoorden volgens de visitatiecommissie aan de inhoud en de doelstellingen van de opleidingsonderdelen. Verder is ze van oordeel dat de door haar nagekeken examenvragen een goed academisch niveau weerspiegelen. Een aantal examens combineert op een goede manier kennis-, kunde- en toepassingsvragen.

De ombudsdienst, waar de studenten onder meer terecht kunnen met klachten over de examens, lijkt goed te functioneren.

2.5. Vaardigheden van studenten

De commissie is van oordeel dat er, ondanks de geleverde inspanningen, nog onvoldoende systematisch aandacht is binnen de opleiding voor schriftelijke en mondelinge vaardigheden in de moedertaal.

Verder betreurt de visitatiecommissie dat er weinig of geen gebruik wordt gemaakt van taallabo's voor het bijbrengen van vaardigheden in de onderwezen Oost-Europese talen.

De aandacht voor de ontwikkeling van academische vaardigheden, zoals probleemoplossend vermogen, onafhankelijk en kritisch denken, en zelfstandig leren en werken, is in het algemeen beschouwd goed te noemen, al zou vooral het zelfstandig werken verder kunnen worden bevorderd door onder andere meer papers en bibliografische training.

Computervaardigheden worden niet systematisch bijgebracht binnen de opleiding.

3. Eindverhandeling

In de tweede licentie dienen de studenten een eindverhandeling te maken waarin ze moeten aantonen dat ze in staat zijn een probleem te zien, te analyseren, eventueel op te lossen en dit proces adequaat te beschrijven, gebruik makend van daartoe bestemde technieken.

De eindverhandeling telt mee voor 21 studiepunten van het programma van de tweede licentie.

De commissie is van mening dat, hoewel er een infosessie over de eindverhandeling wordt georganiseerd, de voorbereiding van de eindverhandeling - het gehele 'voortraject' - verbetering verdient. Ze heeft tot haar genoegen vastgesteld dat reeds inspanningen worden geleverd binnen de vakgroep om de studenten beter voor te bereiden op het schrijven van de eindverhandeling, onder meer door het schrijven van papers. De commissie acht dit een stap in de goede richting en, zoals reeds eerder vermeld, beveelt ze aan om de studenten meer dergelijke opdrachten te geven tijdens hun opleiding. In dit verband beveelt de commissie tevens aan om ook het bibliotheekgebruik bij de studenten reeds vanaf de eerste kandidatuur te stimuleren via onder meer het invoeren van kleine opdrachten die ze zelfstandig dienen uit te voeren.

Verder geeft de commissie in overweging om het vak 'Cultuurgeschiedenis' dat momenteel is geprogrammeerd in de tweede licentie, vroeger in de opleiding te plaatsen. De studenten zouden op die manier een bredere kijk krijgen waardoor zij meer gericht een onderwerp voor hun eindverhandeling kunnen kiezen.

Op basis van de steekproef van eindverhandelingen die de commissie heeft bestudeerd, acht zij het niveau ervan behoorlijk tot goed. Wel heeft ze vastgesteld dat in deze bestudeerde eindverhandelingen de nadruk ligt op het encyclopedische eerder dan op de wetenschappelijke vraagstelling. Ook hier wordt volgens haar de noodzaak aan meer paper-opdrachten duidelijk.

De begeleiding van de eindverhandeling is, dankzij de grote inzet van de in omvang beperkte staf, in het algemeen goed. De beoordeling van de eindverhandeling lijkt in orde. De commissie acht het positief dat de eindverhandeling wordt beoordeeld door meerdere beoordelaars.

4. Studentenaantallen en rendementen¹

4.1. Instroom en totaal aantal studenten

Tabel 1: Totaal aantal studenten Oost-Europese talen en culturen RUG voor de periode '88-'89 t.e.m. '97-'98

Academiejr.	gen.stud	1ste kand.	2de kand.	1ste lic.	2de lic.
'88-'89	21	34	11	11	8
'89-'90	17	27	20	11	15
'90-'91	33	47	13	20	9
'91-'92	26	39	29	14	22
'92-'93	32	40	35	23	16
'93-'94	39	49	31	29	24
'94-'95	42	60	35	29	30
'95-'96	35	60	39	32	32
'96-'97	44	60	28	38	30
'97-'98	44	67	33	27	48

Uit tabel 1 blijkt dat het aantal generatiestudenten Oost-Europese talen en culturen over de beschouwde periode bijna constant stijgt, van 21 in '88-'89 tot 44 in '97-'98. Ook in de eerste en de tweede kandidatuur en de licenties steeg het aantal studenten in de afgelopen jaren. In de zelfstudie wordt vermeld dat de belangstelling voor de opleiding Oost-Europese talen en culturen sterk blijkt te worden bepaald door de politieke gebeurtenissen in Oost-Europa.

Verder blijkt uit de zelfstudie dat de opleiding Oost-Europese talen en culturen in grote mate een 'vrouwelijke' studierichting is: over de periode '87-'88 tot en met '97-'98 maken vrouwelijke studenten grosso modo tussen de 70% en 75% uit van de instromende populatie.

Het grootste gedeelte van de generatiestudenten (57%) is afkomstig uit Oost-Vlaanderen. Verder komt 27% uit West-Vlaanderen, 9% uit Antwerpen, ongeveer 5% uit Brabant en rond de 2% uit Limburg.

Qua vooropleiding is 94% van de instromende studenten afkomstig uit het algemeen secundair onderwijs, 6% is afkomstig uit het technisch secundair onderwijs. In de zelfstudie wordt verder aangehaald dat, niettegenstaande de studenten in de meeste gevallen gelijkaardige vooropleidingen hebben genoten, het niveau van de instroom zeer ongelijk is. Binnen de opleiding worden geen maatregelen genomen om de kwaliteit van de instroom te beïnvloeden.

1. De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelocaliseerd op het VL.I.R.-secretariaat.

De instroom en het totaal aantal studenten in de opleiding Oost-Europese talen en culturen zijn volgens de visitatiecommissie hoog, zeker in vergelijking met gelijkaardige opleidingen binnen het Nederlandse taalgebied.

4.2. Slaagcijfers

Tabel 2: Slaagpercentages studenten Oost-Europese talen en culturen ('87-'88 t.e.m. '96-'97) (verhouding aantal geslaagden t.o.v. het aantal studenten ingeschreven op de rol)

Academiejr.	gen. stud.	1ste kand.	2de kand.	1ste lic.	2de lic.
'87-'88	50	46	100	100	100
'88-'89	60	61	100	100	63
'89-'90	59	58	100	82	87
'90-'91	58	57	77	74	30
'91-'92	80	74	69	93	67
'92-'93	83	76	85	96	63
'93-'94	69	63	87	93	88
'94-'95	68	60	86	93	83
'95-'96	53	47	90	88	91
'96-'97	57	57	93	95	53

Het slaagpercentage van de generatiestudenten varieert in de periode '87-'88 tot en met '96-'97 tussen de 50% en de 83% en bedraagt gemiddeld ongeveer 63%. Het globale gemiddelde slaagpercentage van de eerste kandidatuur in deze periode bedraagt 60%. In de daaropvolgende studiejaren bedraagt het gemiddelde slaagpercentage voor dezelfde periode 89% in de tweede kandidatuur, 91% in de eerste licentie en 73% in de tweede licentie.

De slaagcijfers in de eerste kandidatuur zijn volgens de visitatiecommissie, zeker in vergelijking met het gemiddelde slaagpercentage in de eerste kandidatuur van de universiteit dat volgens de informatie in de zelfstudie tussen 46% en 49% ligt, gunstig. Verder dient bij de interpretatie van deze cijfers ook rekening te worden gehouden met de vrije toegang tot het academisch onderwijs en de heterogeniteit van de instroom, waardoor uiteraard een aantal studenten afvalt in het eerste jaar.

Ook de slaagcijfers in het vervolg van de opleiding zijn gunstig, al liggen de slaagcijfers in de tweede licentie iets lager, wellicht door het aantal studenten dat de keuze maakt om een 'thesisjaar' te besteden aan de eindverhandeling.

De relatief hoge slaagcijfers worden in de zelfstudie onder meer verklaard door de hoge motivatie van de studenten die de opleiding Oost-Europese talen en culturen aanvatten, en door het feit dat een relatief groot gedeelte van de studenten vooraleer ze de studies aanvatten, reeds een andere opleiding heeft voltooid en meer ervaring heeft.

4.3. Gemiddelde studieduur

Uit de informatie in de zelfstudie blijkt dat over de periode '80-'81 t.e.m. '93-'94 ongeveer 60% van de generatiestudenten in de eerste kandidatuur Oost-Europese talen en culturen slaagt na één studiejaar. Gemiddeld 16% van de generatiestudenten schrijft zich opnieuw in voor de eerste kandidatuur Oost-Europese talen en culturen, iets minder dan 5% schrijft zich in voor een andere opleiding. Rond de 19% van de instromende studenten verlaat de opleiding na één jaar.

Verder blijkt dat over de periode '86-'87 tot en met '93-'94 gemiddeld 60% van het aantal generatiestudenten het einddiploma Oost-Europese talen en culturen behaalt. Van de gediplomeerden behaalt gemiddeld 63% het diploma in de nominaal voorgeschreven studieduur van vier jaar, 27% overschrijdt de studieduur met één jaar en 10% met twee of meer jaren.

De commissie acht de totale gemiddelde studieduur, die afgeleid uit de tabellen in bijlage bij de zelfstudie rond de 4,3 jaar ligt voor de periode '86-'87 t.e.m. '93-'94, goed.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

In het algemeen acht de commissie het programma studeerbaar. De overeenstemming tussen de begrote en de reële studietijd lijkt, met uitzondering van het Russisch dat blijkbaar te licht wordt ingevuld, goed. Ook de verdeling van de studietijd over en binnen de studiejaar lijkt in het algemeen evenwichtig. De verhouding tussen het aantal contacturen en het aantal uren vereist voor zelfstudie lijkt de commissie in het algemeen gunstig. Wel lijkt een intensivering van het aantal contacturen voor Russisch wenselijk.

5.2. Studievoorlichting en -begeleiding

De studievoorlichting, -begeleiding en -advisering vindt blijkens de informatie in de zelfstudie op drie niveaus plaats: op centraal, facultair en vakgroepniveau. Op centraal niveau worden de activiteiten met betrekking tot studievoorlichting en advisering georganiseerd door het universitaire Adviescentrum voor Studenten. De centrale studievoorlichting gebeurt zowel op indirecte, via informatiebrochures, studieinformatiebeurzen en dergelijke, als op directe wijze door het rechtstreeks aanschrijven van potentiële studenten. Verder organiseren de opleidingen in samenwerking met het Adviescentrum in de loop van de maanden januari-maart infodagen voor laatstejaarsstudenten secundair onderwijs waarop informatie wordt verstrekt over de organisatie van de studies, de inhoud en de doelstellingen van de opleiding, de opleidingsonderdelen in het eerste jaar en over de optimale voorkennis. Het Adviescentrum organiseert daarnaast ook infodagen voor de ouders van toekomstige studenten. Deze dienst verzorgt tevens individuele begeleiding bij de studiekeuze en bij problemen met betrekking tot studiemethode en studieplanning, en adviseert bij studieonderbreking en -mislukkingen. Verder geeft hij ook informatie met betrekking tot verder studeren en beroepsperspectieven.

Naast deze centrale dienst is er binnen de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte specifiek voor de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen in de eerste kandidatuur een voltijds facultair studieadviseur aangesteld, die instaat voor de vakspecifieke begeleiding bij deze opleidingsonderdelen,

voor de ondersteuning met betrekking tot studiemethodiek en -planning, en voor het geven van feedback over de studievoortgang. Op het niveau van de vakgroep ten slotte wordt de begeleiding verzorgd door de docenten.

De visitatiecommissie is van oordeel dat de studievoorlichting en -begeleiding goed zijn georganiseerd. Het systeem is haars inziens ook goed ingebed in de faculteit. De commissie heeft waardering voor de inspanningen van alle bij de begeleiding betrokken personen en de onderlinge samenwerking en verstandhouding tussen de centrale dienst en de faculteit.

De studiegids is duidelijk en overzichtelijk.

6. De faciliteiten

De onderwijsfaciliteiten waarover de vakgroep beschikt, lijken de commissie in het algemeen voldoende tot goed, maar aan modernisering toe.

De bibliotheek is uitstekend georganiseerd en goed geïntegreerd in de opleiding Oost-Europese talen en culturen. Het aanwezige boeken- en tijdschriftenbestand is verzorgd, volledig en bereikbaar. De bibliotheek biedt ook een goede mogelijkheid aan de studenten om elkaar te ontmoeten.

De computerfaciliteiten acht de visitatiecommissie onvoldoende. Er zijn onvoldoende PC's ter beschikking van de studenten.

Ten slotte acht de commissie het positief dat de studenten de mogelijkheid hebben om de Poolse en Russische televisie te bekijken.

7. De afgestudeerden

De afgestudeerden van de opleiding Oost-Europese talen en culturen met wie de commissie heeft gesproken, zijn in het algemeen positief over de opleiding die zij hebben genoten. Ook zij zijn uitgesproken enthousiast over de ingevoerde programmahervormingen.

Verder heeft de commissie geconstateerd dat de vakgroep vooral informele contacten onderhoudt met haar afgestudeerden, maar dat er op vakgroepniveau geen alumnivereniging bestaat. Volgens de informatie in de zelfstudie heeft de vakgroep inmiddels wel het initiatief genomen om de vereniging van oud-studenten die vroeger heeft bestaan, nieuw leven in te blazen.

8. De staf

De commissie is van mening dat er binnen de vakgroep een groot gebrek is aan personeel. De aanstelling van stafleden heeft duidelijk geen gelijke tred gehouden met de groei in studenten-aantallen die de opleiding heeft gekend. Het personeelstekort is haars inziens een specifiek probleem waarmee vele van de door haar geconstateerde aspecten samenhangen. De onderbezetting

leidt er onder meer toe dat het ZAP een zware onderwijslast heeft. Ook de waaier aan specialisaties binnen de staf is als gevolg hiervan eerder beperkt en een aantal specialisaties wordt momenteel onvoldoende of niet ingevuld.

De commissie is dan ook van oordeel dat een uitbreiding van de vakgroep noodzakelijk is. Zoals reeds eerder aangehaald dient alleszins op korte termijn op docentniveau Russische linguïstiek te worden voorzien. Ook de andere Slavische talen en de onderdelen geschiedenis dienen beter te worden omkaderd, in die zin dat er naast elk ZAP-lid ook een AAP-lid dient te zijn, dat in het onderwijs wordt betrokken met eigen verantwoordelijkheid. Daarbij dient te worden gestreefd naar inzichtelijke en duidelijke werkverdelingen tussen deze geledingen. Bij de uitbreiding van de staf zal verder ook rekening moeten worden gehouden met de gewenste profilering van de opleiding. In dit verband dient er volgens de commissie ook een lesgever voor Bulgaars te worden aangetrokken. Voorts dringt de commissie er bij het faculteitsbestuur op aan dat, gezien het eminente belang van de klassieke en moderne Russische literatuur voor de opleiding, de op dit gebied te verwachten vacature met grote zorg zal worden ingevuld. Daarbij valt niet alleen aan nationale maar ook aan internationale werving te denken.

Ten slotte meent de commissie dat de zwaartepunten in de opleiding ook zichtbaar zouden moeten zijn in de 'zwaarte' van het statuut van het ZAP.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat een aantal belangrijke en zeer essentiële taken op vrijwillige basis gebeuren. Zo is er een bibliotheekmedewerkster, die van de bibliotheek een juweeltje heeft gemaakt qua organisatie en die tevens betrokken is bij de introductie van studenten in het bibliotheekgebruik, waarvoor geen structurele plaats is binnen het personeelsbestand. Ook voor het taallabo is er een vergelijkbare situatie. De commissie meent dat dergelijke activiteiten, gezien hun belang, niet in de vrijwilligersfeer mogen blijven en dat deze structureel in het personeelsbestand dienen te worden opgenomen.

Ten slotte heeft de commissie waardering voor de inspanningen die worden geleverd om buitenlandse gastdocenten en lectoren aan te trekken ten behoeve van het taalonderwijs aan de studenten. Zo is er een gastdocent Russisch, en twee lectoraten Pools en Tsjechisch.

De commissie acht het verder een goede zaak dat didactische vaardigheden meer en meer aandacht krijgen in het benoemings- en bevorderingsbeleid, via het onderwijsdossier.

Op het vlak van didactische scholing voor docenten worden op centraal niveau initiatieven genomen. Hoewel de deelname aan de docententraining tot op heden vrij beperkt is, heeft de commissie vastgesteld dat de wens en de bereidheid om aan dergelijke initiatieven te participeren wel aanwezig is.

9. Internationalisering

De visitatiecommissie heeft waardering voor de inspanningen die worden geleverd met betrekking tot de internationalisering van het onderwijs. Verder heeft de commissie tot haar genoegen kunnen vaststellen dat de studenten ook daadwerkelijk gebruik maken van de hen aangeboden mogelijkheden en dat de deelname van studenten aan Socrates-programma's een stijgende lijn vertoont. Zoals eerder vermeld, meent de commissie wel dat de uitwisseling met Rusland dient te worden uitgebouwd en structureel dient te worden opgenomen in het programma.

10. Interne kwaliteitszorg

10.1. De zelfstudie

De zelfstudie is volgens de commissie nuchter en in voldoende mate zelfkritisch. De sterke en zwakke punten zijn op een evenwichtige wijze weergegeven en de problemen zijn redelijk volledig geformuleerd. De open en eerlijke gesprekken die de commissie heeft gevoerd, zijn een goede aanvulling geweest bij de zelfstudie.

10.2. Interne kwaliteitszorg

Volgens de visitatiecommissie is de interne kwaliteitszorg goed georganiseerd. Op centraal niveau is de Onderwijsraad verantwoordelijk voor het onderwijsbeleid, die sinds 1 januari 1998 ondersteund wordt door een centrale dienst 'Secretariaat van de Onderwijsraad'. Op het niveau van de faculteit staat, naast de vakgroep, de Opleidingscommissie in voor de kwaliteitszorg met betrekking tot het onderwijs. Deze commissie, die een adviserende bevoegdheid heeft ten aanzien van de faculteit, speelt een zeer actieve rol bij de curriculumopbouw en vormt een forum waar alle bij het onderwijs betrokken geledingen hun mening omtrent de kwaliteit van het onderwijs te kennen kunnen geven en concrete voorstellen kunnen doen tot optimalisering van de diverse facultaire curricula. De visitatiecommissie is van oordeel dat de Opleidingscommissie goed functioneert. Ook de procedures voor curriculumherziening en -innovatie lijken haar adequaat. Binnen de vakgroep is verder ook een duidelijke wil aanwezig en een grote inzet merkbaar op het vlak van onderwijsvernieuwing.

De opleidingscommissie wordt sinds het academiejaar '98-'99 bijgestaan door een facultaire Kwaliteitscel Onderwijs die enerzijds instaat voor de logistieke en materiële ondersteuning van de functie en de taken van de Opleidingscommissie en anderzijds fungeert als inspirator voor onderwijsvernieuwingen en als kritische reflector over de bestaande onderwijsorganisatie.

Via hun vertegenwoordigers worden de studenten volgens de visitatiecommissie in goede mate betrokken bij de besluitvorming. Ook de inzet van de studenten binnen de studentenvereniging 'Slavia' getuigt van hun betrokkenheid bij de vakgroep en de opleiding. De visitatiecommissie heeft trouwens veel waardering voor de organisatie, de werking en de initiatieven van deze studentenvereniging en ze meent dat de vakgroep de vereniging waar mogelijk zou moeten blijven ondersteunen.

Sinds het academiejaar '93-'94 wordt, onder coördinatie van de Onderwijsraad, jaarlijks een onderwijsevaluatie uitgevoerd als een vorm van gestructureerde interne kwaliteitsbewaking en -controle, met het oog op de optimalisering van het onderwijsgebeuren. Elk jaar wordt minstens één opleidingsonderdeel per lesgever geëvalueerd, door middel van een gestandaardiseerde vragenlijst, waarbij de studenten hun ervaringen en meningen kunnen uiten en suggesties voor verbeteringen kunnen formuleren. De resultaten worden per opleidingsonderdeel overgemaakt aan de betrokken lesgever en aan de decaan. Met het oog op de verwerking en interpretatie van de gegevens wordt een facultaire evaluatiecommissie ingesteld, bestaande uit de decaan, drie gewoon hoogleraren en twee studenten. Binnen de opleiding Oost-Europese talen en culturen werd deze systematische kwaliteitscontrole voor de eerste maal uitgevoerd eind 1993. Sindsdien wordt ze jaarlijks herhaald. De visitatiecommissie acht de procedures voor evaluatie goed en ook hier worden de studenten betrokken bij het gehele gebeuren. Er wordt ook zeer open omgegaan met de resultaten van de studentenbevraging.

11. Samenvatting van bevindingen en overzicht van aanbevelingen

De commissie heeft te Gent een Vakgroep Slavistiek en Oost-Europakunde aangetroffen waar het personeel met deskundigheid en grote inzet onderwijs geeft, waar de studenten - ondanks kritiek - graag studeren en waarop de afgestudeerden met waardering terugkijken. De onderlinge contacten tussen de studenten en ZAP- en AAP-leden lijken in het algemeen open en eerlijk. De commissie heeft verder een collegiale sfeer binnen de vakgroep kunnen opsnuiven en dit is haar ook door de studenten bevestigd.

1. Doelstellingen en eindtermen

De Gentse opleiding Oost-Europese talen en culturen heeft een duidelijk eigen karakter met een eigen geschiedenis en kenmerkt zich door een vrij pragmatische breed academische benadering. Binnen de opleiding wordt een breed inzicht geboden in de Oost-Europese talen en culturen. Wel is de Russische linguïstiek vrij zwak vertegenwoordigd in het geheel

De doelstellingen en eindtermen van de opleiding zijn helder en duidelijk geformuleerd. De doelstellingen zijn van academisch niveau en voldoen aan de eisen die de commissie ten aanzien van de opleiding Oost-Europese talen en culturen vooropstelt.

Via diverse informatiekanaalen kunnen de studenten een goed inzicht krijgen in de doelstellingen en eindtermen van de opleiding.

Aanbevelingen

Op termijn dient op docentniveau Russische linguïstiek te worden voorzien.

2. Programma

De visitatiecommissie heeft waardering voor de inspanningen en de aanpak van de Gentse opleiding op het vlak van de onderwijshervormingen. De vakgroep tracht om in moeilijke omstandigheden er het beste van te maken en speelt in op wijzigingen en nieuwe ontwikkelingen. Het programma van de opleiding Oost-Europese talen en culturen is daardoor goed doordacht, vertoont een goede samenhang en is in het algemeen evenwichtig.

De visitatiecommissie is onder de indruk van de inzet en de vindingrijkheid van het personeel om een kwalitatief hoogstaande opleiding aan te bieden. In het algemeen beschouwd is het programma ook inhoudelijk actueel, maar sommige onderdelen lijken enigszins gestagneerd.

Binnen de opleiding wordt voor het Russisch een goede basis gelegd, de 'kleinere' talen (Pools, Tjechisch, Servo-Kroatisch en Sloveens) hebben een goed niveau en bieden een grondige uitdieping. De gemeenschappelijke opleidingsonderdelen in de eerste kandidatuur bieden een brede algemene academische vorming. Wel valt het te betreuren dat op het ogenblik van het bezoek van de visitatiecommissie Bulgars ontbrak in het programma.

De onderzoeksgebondenheid van het onderwijs is goed en ook op nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied wordt snel geanticipeerd.

De kwaliteit van de verschillende werkvormen is in het algemeen bevredigend, maar de onderwijsvormen zijn niet steeds voldoende adequaat gegeven de onderwijsdoelstellingen en er is een onvoldoende gevarieerd gebruik van onderwijsvormen. Moderne informatietechnologieën spelen geen essentiële rol binnen de opleiding. De kwaliteit van het onderwijsmateriaal is in het algemeen beschouwd voldoende tot goed.

De examenvormen beantwoorden aan de inhoud en de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en weerspiegelen een goed academisch niveau. Een aantal examens combineert op een goede manier kennis-, kunde- en toepassingsvragen. De ombudsdienst lijkt goed te functioneren.

Schriftelijke en mondelinge vaardigheden in de moedertaal krijgen, ondanks de geleverde inspanningen, nog onvoldoende systematische aandacht doorheen de opleiding. Verder wordt er weinig of geen gebruik gemaakt van taallabo's voor het bijbrengen van vaardigheden in de onderwezen Oost-Europese talen. De aandacht voor de ontwikkeling van academische vaardigheden is in het algemeen beschouwd goed te noemen. Computervaardigheden worden niet systematisch bijgebracht binnen de opleiding.

Aanbevelingen

Met betrekking tot de opbouw van het programma geeft de commissie in overweging om:

- het opleidingsonderdeel 'Oudslavisch', terug naar de eerste kandidatuur te brengen.
- het opleidingsonderdeel 'Cultuurgeschiedenis', dat momenteel is geprogrammeerd in de tweede licentie, vroeger in de opleiding te plaatsen.

Voor wat betreft de inhoud van het programma beveelt de commissie aan om:

- voor het Russisch:
 - het taalonderwijs te intensiveren;
 - de mogelijkheden voor de studenten tot een verblijf in Rusland uit te bouwen en structureel in te bouwen in de opleiding;
- het onderwijsmateriaal dat in de eerste kandidatuur wordt gebruikt te actualiseren.
- het opleidingsonderdeel 'Oost-Europese economie':
 - inhoudelijk te actualiseren;
 - inhoudelijk te verruimen naar andere Oost-Europese landen dan enkel Rusland.
- met betrekking tot de 'kleinere talen' meer extra conversatielessen in het programma op te nemen.

Met betrekking tot de werkvormen dienen alternatieven voor het hoorcollege in grotere mate ingang te vinden. Tevens beveelt de commissie aan om het aandeel 'papers' doorheen de gehele opleiding te verhogen.

3. Eindverhandeling

Het niveau van de door de commissie bestudeerde eindverhandelingen is behoorlijk tot goed. Wel ligt in de bestudeerde eindverhandelingen de nadruk op het encyclopedische eerder dan op de wetenschappelijke vraagstelling. Hoewel er een infosessie over de eindverhandeling wordt georganiseerd, verdient de voorbereiding van de eindverhandeling - het gehele 'voortraject' - verdere verbetering. De begeleiding van de eindverhandeling is, dankzij de grote inzet van de in omvang beperkte staf, in het algemeen goed. De beoordeling van de eindverhandeling lijkt in orde. De commissie acht het positief dat de eindverhandeling wordt beoordeeld door meerdere beoordelaars.

Aanbevelingen

Met betrekking tot de voorbereiding op de eindverhandeling beveelt de visitatiecommissie aan om:

- de studenten meer paper-opdrachten te geven tijdens hun opleiding;
- ook het bibliotheekgebruik bij de studenten reeds vanaf de eerste kandidatuur te stimuleren via onder meer het invoeren van kleine opdrachten die ze zelfstandig dienen uit te voeren.

In functie van een meer gerichte onderwerpskeuze voor de eindverhandeling, geeft de commissie in overweging om het vak 'Cultuurgeschiedenis' dat momenteel is geprogrammeerd in de tweede licentie, vroeger in de opleiding te plaatsen.

4. Studentenaantallen en rendementen

De instroom en het totaal aantal studenten in de opleiding Oost-Europese talen en culturen zijn hoog, zeker in vergelijking met gelijkaardige opleidingen binnen het Nederlandse taalgebied. De slaagcijfers in de eerste kandidatuur zijn, zeker in vergelijking met het gemiddelde slaagpercentage in de eerste kandidatuur van de universiteit, gunstig. Ook de slaagcijfers in het vervolg van de opleiding zijn gunstig, al liggen de slaagcijfers in de tweede licentie iets lager, wellicht door het aantal studenten dat de keuze maakt om een 'thesisjaar' te besteden aan de eindverhandeling. De totale gemiddelde studieduur is goed.

5. Studeerbaarheid

In het algemeen beschouwd is het programma studeerbaar. De overeenstemming tussen de begrote en de reële studietijd lijkt, met uitzondering van het Russisch dat blijkbaar te licht wordt ingevuld, goed. Ook de verdeling van de studietijd over en binnen de studiejaar lijkt in het algemeen evenwichtig. De verhouding tussen het aantal contacturen en het aantal uren vereist voor zelfstudie lijkt in het algemeen gunstig.

De studievoorzichting en -begeleiding zijn goed georganiseerd. Het systeem is goed ingebed in de faculteit. Alle bij de begeleiding betrokken personen leveren grote inspanningen en er is een goede onderlinge samenwerking en verstandhouding tussen de centrale dienst en de faculteit. De studiegids is duidelijk en overzichtelijk.

Aanbevelingen

Een intensivering van het aantal contacturen voor Russisch is wenselijk.

6. De faciliteiten

De onderwijsfaciliteiten waarover de vakgroep beschikt, lijken in het algemeen voldoende tot goed, maar aan modernisering toe. De bibliotheek is uitstekend georganiseerd en goed geïntegreerd in de opleiding Oost-Europese talen en culturen. Het aanwezige boeken- en tijdschriftenbestand is verzorgd, volledig en bereikbaar. De computerfaciliteiten acht de visitatiecommissie onvoldoende. Er zijn onvoldoende PC's ter beschikking van de studenten.

7. De afgestudeerden

De afgestudeerden van de opleiding Oost-Europese talen en culturen zijn in het algemeen positief over de opleiding die zij hebben genoten.

De vakgroep onderhoudt vooral informele contacten met haar afgestudeerden. Op vakgroepe niveau bestaat er geen alumnivereniging. De vakgroep heeft inmiddels wel het initiatief genomen om de vereniging van oud-studenten die vroeger heeft bestaan, nieuw leven in te blazen.

8. De staf

Binnen de vakgroep is er een groot gebrek aan personeel. De aanstelling van stafleden heeft duidelijk geen gelijke tred gehouden met de groei in studentenaantallen die de opleiding heeft gekend. Het personeelstekort is een specifiek probleem waarmee vele van de door de commissie geconstateerde aspecten samenhangen. De onderbezetting leidt er onder meer toe dat het ZAP een zware onderwijslast heeft. Ook de waaier aan specialisaties binnen de staf is als gevolg hiervan eerder beperkt en een aantal specialisaties wordt momenteel onvoldoende of niet ingevuld. Verder gebeuren een aantal belangrijke en zeer essentiële taken, met name voor de bibliotheek en het taallabo, op vrijwillige basis.

Ten slotte heeft de commissie waardering voor de inspanningen die worden geleverd om buitenlandse gastdocenten en lectoren aan te trekken ten behoeve van het taalonderwijs aan de studenten.

Didactische vaardigheden krijgen meer en meer aandacht in het benoemings- en bevorderingsbeleid, via het onderwijsdossier. Op het vlak van didactische scholing voor docenten worden op centraal niveau initiatieven genomen. De deelname aan de docententraining is tot op heden vrij beperkt, maar de wens en de bereidheid om aan dergelijke initiatieven te participeren is wel aanwezig.

Aanbevelingen

De commissie is van oordeel dat een uitbreiding van de vakgroep noodzakelijk is:

- op korte termijn dient op docentniveau Russische linguïstiek te worden voorzien;
- de andere Slavische talen en de onderdelen geschiedenis dienen beter te worden omkaderd, in die zin dat er naast elk ZAP-lid ook een AAP-lid dient te zijn, dat in het onderwijs wordt betrokken met eigen verantwoordelijkheid. Daarbij dient te worden gestreefd naar inzichtelijke en duidelijke werkverdelingen tussen deze geledingen;
- bij de uitbreiding van de staf zal verder ook rekening moeten worden gehouden met de gewenste profilering van de opleiding. In dit verband dient er volgens de commissie ook een lesgever voor Bulgaars te worden aangetrokken;
- gezien het eminente belang van de klassieke en moderne Russische literatuur voor de opleiding dient de op dit gebied te verwachten vacature met grote zorg te worden ingevuld, waarbij niet enkel aan nationale, maar ook aan internationale werving dient te worden gedacht;
- ten slotte zouden de zwaartepunten in de opleiding ook zichtbaar moeten zijn in de 'zwaarte' van het statuut van het ZAP.

Een aantal activiteiten (bibliotheek, taallabo) mogen, gezien hun belang, niet in de vrijwilligers-sfeer blijven en dienen structureel in het personeelsbestand te worden opgenomen.

9. Internationalisering

De inspanningen die worden geleverd met betrekking tot de internationalisering van het onderwijs zijn te waarderen. De studenten maken ook daadwerkelijk gebruik van de hen aangeboden mogelijkheden en de deelname van studenten aan Socrates-programma's vertoont een stijgende lijn.

Aanbevelingen

Zoals eerder vermeld, meent de commissie dat de uitwisseling met Rusland dient te worden uitgebouwd en structureel dient te worden opgenomen in het programma.

10. Interne kwaliteitszorg

De interne kwaliteitszorg is goed georganiseerd. De Opleidingscommissie functioneert goed en ook de procedures voor curriculumherziening en -innovatie lijken adequaat. Binnen de vakgroep is verder ook een duidelijke wil aanwezig en een grote inzet merkbaar op het vlak van onderwijs-vernieuwing.

Via hun vertegenwoordigers worden de studenten in goede mate betrokken bij de besluitvorming. Ook de inzet van de studenten binnen de studentenvereniging 'Slavia' getuigt van hun betrokkenheid bij de vakgroep en de opleiding. De visitatiecommissie heeft trouwens veel waardering voor de organisatie, de werking en de initiatieven van deze studentenvereniging.

De procedure voor evaluatie is goed en ook hier worden de studenten betrokken bij het gehele gebeuren. Er wordt ook zeer open omgegaan met de resultaten van de studentenbevraging.

Aanbevelingen

De vakgroep zou de studentenvereniging Slavia waar mogelijk moeten blijven ondersteunen.

De opleiding Oost-Europese talen en culturen binnen de faculteit letteren van de Katholieke Universiteit Leuven

Dit rapport sluit aan bij de door de opleiding Oost-Europese talen en culturen opgestelde zelfstudie die in januari 1999 is gepubliceerd.

De commissie heeft te Leuven een opleiding Oost-Europese talen en culturen aangetroffen waar door het personeel vele taken met grote inzet worden gedaan en waar op het vlak van de individuele, persoonlijke contacten tussen de studenten en ZAP- en AAP-leden lage drempels bestaan. Niettemin heeft de commissie geconstateerd dat bij de studenten in brede kring, naast hun waardering voor de opleiding, het gevoel heerst dat zij onvoldoende worden betrokken bij het reilen en het zeilen van de studierichting Oost-Europese talen en culturen.

Verder meent de visitatiecommissie dat ook de teamgeest bij de studierichting Oost-Europese talen en culturen vrij zwak is. De commissie heeft sterk de indruk dat er een gebrek is aan een coherente door de gehele opleiding gedragen beleidsvisie. De verdeeldheid die heerst heeft volgens de commissie een invloed op de onderwijskwaliteit en op de werksfeer voor de studenten. De visitatiecommissie meent trouwens dat heel wat van de door haar geconstateerde problemen, die verder in het rapport worden aangehaald, te verbeteren zijn door de organisatie en de onderlinge afstemming tussen de bij de opleiding Oost-Europese talen en culturen betrokken geledingen te bevorderen. Ook de studentvriendelijke traditie van de Faculteit Letteren en haar decaan bieden volgens de visitatiecommissie het nodige kader voor verbetering in dit domein.

1. Onderwijsfilosofie

Volgens de informatie in de zelfstudie heeft de opleiding Oost-Europese talen en culturen tot doel de studenten een grondige kennis bij te brengen van de Russische en Poolse taal, en dit tegen de achtergrond van een brede algemene vorming, en een degelijke kennis van de Russische en Poolse cultuur, geschiedenis, filosofie, economie, politiek en het Russische rechtswezen. Er wordt naar gestreefd om de afgestudeerden naast kennis van Rusland en Polen die bruikbaar is in het bedrijfsleven of in overheidsdienst, ook een methodologische vorming mee te geven die hen toelaat

zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te doen. De taalkundige opleiding is volgens de zelfstudie van die aard dat de studenten aan het eind van hun opleiding zakelijke, politiek-economische, maatschappelijke, literaire en cultuurhistorische teksten kunnen lezen en schrijven en dat zij gesprekken van dergelijke aard kunnen volgen en voeren. Verder beschikken de studenten volgens de zelfstudie over voldoende methodologische vorming om -mits voorbereiding met behulp van hulpmiddelen- teksten die kennis van specifieke vakterminologie vereisen, te lezen en vertalen, en hierover gesprekken te volgen en te voeren.

Ten slotte wordt in de zelfstudie gesteld dat de opleiding zich profileert door haar degelijke taalopleiding en door de brede waaier aan opleidingsonderdelen over diverse belangrijke aspecten van de culturele, maatschappelijke, historische, economische, politieke en juridische context in Rusland en Polen.

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de Leuvense opleiding Oost-Europese talen en culturen een eigen karakter heeft met een eigen geschiedenis en zich kenmerkt door een vrij pragmatische breed academische benadering. Daarbij werd er bewust voor gekozen om vanaf het eerst jaar van de opleiding twee talen aan te bieden, en wel Russisch en Pools. De Leuvense opleiding heeft er verder voor geopteerd om twee varianten aan te bieden binnen de Oost-Europese talen en culturen, met name Slavistiek enerzijds en Oost-Europakunde anderzijds. Met betrekking tot de variant Oost-Europakunde beveelt de commissie aan deze verder te profileren in de richting van de areastudies.

Verder is de commissie van oordeel dat de algemene doelstellingen van de opleiding wel vrij helder en duidelijk, maar zeer globaal zijn geformuleerd. De eindtermen zijn haars inziens evenwel onvoldoende geëxpliciteerd. De visitatiecommissie meent dat de opleiding erbij gebaat zou zijn de eindtermen duidelijker, in gezamenlijk overleg met alle geledingen die bij het onderwijs zijn betrokken, te definiëren. Dit zou ook de bekendheid van doelstellingen en eindtermen bij de studenten verbeteren.

De globaal omschreven doelstellingen zijn volgens de commissie van academisch niveau en voldoen aan de minimumeisen die de commissie ten aanzien van de opleiding Oost-Europese talen en culturen vooropstelt.

2. Het programma

2.1. Opbouw van het programma

Het programma van de opleiding valt uiteen in twee cycli van elk twee studiejaar en heeft in de eerste plaats tot doel een brede basisopleiding aan te bieden waarin de studenten de essentiële kennis, vaardigheden en attitudes zo efficiënt mogelijk kunnen verwerven. Daarnaast komen dan meer gespecialiseerde opleidingsonderdelen die qua invulling nauwer, maar niet uitsluitend, aansluiten bij de krachtlijnen van het onderzoek.

Doorheen de gehele opleiding ligt het zwaartepunt op de verwerving van een grondige kennis van ten minste twee Slavische talen en hun cultuurgebied, met name het Russisch als eerste en het Pools als tweede taal. Beide dienen gedurende de gehele opleiding verplicht gevolgd te worden. De taalstudie wordt in de kandidaturen aangevuld met de studie van Oudkerkslavisch en met opleidingsonderdelen die de studenten inleiden in de cultuur, literatuur en geschiedenis van de Slavische wereld. In de licenties worden als niet-verplichte derde en vierde taal Tsjechisch en

Bulgaars aangeboden. Verder dienen de studenten in de loop van de eerste drie jaren van de opleiding een aantal keuzes te maken: in de eerste kandidatuur kiezen ze 'Algemene taalkunde' of 'Recht'; in de tweede kandidatuur 'Algemene literatuurwetenschap' of 'Inleiding tot de economie'; vanaf de eerste licentie kiezen de studenten, naast een pakket gemeenschappelijke opleidingsonderdelen, één van de twee opties die worden aangeboden, met name Slavistiek (de cultuurhistorische richting) of Oost-Europakunde (de sociaal-economische richting). De richting Slavistiek biedt de mogelijkheid de studie van de Russische cultuur in haar diverse aspecten in een ruimer methodologisch, historisch en geografisch kader te plaatsen. De richting Oost-Europakunde is bedoeld om de studenten in te wijden in de diverse aspecten van de economie en het bedrijfsleven. Voor beide richtingen geldt dat, naarmate de studie vordert, de specialisatie toeneemt en ook de keuzemogelijkheden vergroten.

De visitatiecommissie staat positief ten aanzien van de bewuste keuze van het departement om het zwaartepunt doorheen de gehele opleiding op de verwerving van een grondige kennis van ten minste twee Slavische talen, met name Russisch en Pools, en hun cultuurgebied te leggen. Wel heeft de commissie de indruk dat het programma van de opleiding Oost-Europese talen en culturen eerder tot stand is gekomen op basis van de eigen voorkeuren en specialismen van de docenten dan door vakinhoudelijke overwegingen. Dit komt de coherentie van het programma volgens haar zeker niet ten goede. Verder wordt de coherentie ook niet bevorderd door het feit dat er tijdens de opleiding te veel verschillende pistes, met weinig onderlinge samenhang, kunnen worden gekozen. Ook de sequentiële opbouw van het programma verdient volgens de visitatiecommissie verbetering. Zo ontbreekt volgens haar voor het Pools, met name voor de opleidingsonderdelen Pools I en Pools II in de kandidaturen, een graduele opbouw in moeilijkheidsgraad. Dit is gedeeltelijk te wijten aan het feit dat het Pools ook wordt gevolgd door niet-Slavisten. Ook het cyclisch (om de twee jaar) inrichten van een aantal opleidingsonderdelen, zoals bijvoorbeeld 'Russische letterkunde' en 'Sovjetletterkunde', komt de geleidelijke opbouw van het programma niet ten goede.

Verder mist de visitatiecommissie 'Russische orthodoxie' in het programma, en dit zowel als basis voor bepaalde andere opleidingsonderdelen als vanuit de eigenheid van deze universiteit. De commissie acht het wenselijk dat hieraan aandacht zou worden gegeven. Ook geeft de visitatiecommissie in overweging om het keuzeopleidingsonderdeel 'Algemene taalkunde' in de eerste kandidatuur als een verplicht opleidingsonderdeel in het curriculum op te nemen. Dit onder meer gezien het belang ervan als basis voor een aantal andere opleidingsonderdelen in het vervolg van de opleiding. Verder geeft de visitatiecommissie in overweging om het opleidingsonderdeel 'Historische methoden' later in de opleiding te programmeren, met name dicht bij de eindverhandeling. De doelstellingen van dit opleidingsonderdeel zouden ook duidelijker kunnen worden toegelicht aan de studenten, die er nu blijkbaar niet altijd het nut van inzien.

Ten slotte meent de visitatiecommissie dat de zogenaamde 'kleinere' talen, met name het Tsjechisch en Bulgaars, een te gering aandeel hebben in het programma. De commissie acht een verhoging van het aantal uren colleges noodzakelijk, hoewel blijkt dat dit budgettair voorlopig onmogelijk is.

Specifiek voor wat betreft het programma van de optie Oost-Europakunde heeft de commissie vastgesteld dat daarin weinig Slavische opleidingsonderdelen zijn opgenomen en dat een aantal opleidingsonderdelen onvoldoende is afgestemd op de Oost-Europakunde. Verder ligt het accent binnen deze optie voornamelijk op Rusland, terwijl Midden-Europese landen minder aandacht krijgen. De commissie acht het gewenst dat het programma van de optie Oost-Europakunde verder wordt verruimd en zoals eerder gesteld verder wordt geprofileerd in de richting van de areastudies.

2.2. Inhoud van het programma

De visitatiecommissie acht het niveau van de opleiding in zijn geheel globaal genomen goed. In het algemeen beschouwd is het programma ook inhoudelijk actueel. Het niveau van de afzonderlijke opleidingsonderdelen is in het algemeen voldoende, al bestaan er vrij grote onderlinge verschillen.

Voor wat het Russisch betreft, heeft de visitatiecommissie, samen met de studenten, waardering voor de Russische grammatica die wordt gedoceerd binnen de opleiding. De Russische taalvaardigheid en taalbeheersing verdient volgens de commissie evenwel verbetering en zij acht het in het bijzonder gewenst dat, vooral in de kandidaturen, in de Russische taalbeheersing meer nadruk wordt gelegd op de praktische taalbeheersing. Ook de afstemming tussen de Russische grammatica enerzijds en de Russische taalbeheersing anderzijds verdient verbetering. In de eerste kandidatuur bestaat blijkbaar tussen deze beide opleidingsonderdelen nogal wat inhoudelijke overlap, in de tweede kandidatuur is het verband tussen beide dan weer niet zo duidelijk voor de studenten. De commissie beveelt aan om het gestructureerde overleg tussen het Instituut voor Levende Talen en de studierichting Oost-Europese talen en culturen verder concreet in te vullen.

De Russische letterkunde omvat eerder encyclopedische kennis en het opleidingsonderdeel wordt als zwaar ervaren door de studenten. Wel waarderen zij dat aan hen een breed en degelijk overzicht wordt gegeven van de Russische en Sovjetliteratuur.

Met betrekking tot het Pools heeft de commissie vastgesteld dat er meer uren worden gegeven dan voorzien. Ook de omvang van de leerstof is groot. Verder kan, zoals bij het Russisch, ook hier de taalvaardigheid worden verbeterd. In het algemeen meent de commissie dat het Pools, gezien dit de tweede pijler is binnen de Slavistiek, op een beter niveau gegeven dient te worden, de didactische benadering voor de eigen studenten Oost-Europese talen en culturen centraal moet stellen, en versterking verdient. De commissie heeft trouwens begrip voor de betrokken docente die onder grote druk het hele studiegebied onder haar verantwoordelijkheid heeft.

De algemeen vormende opleidingsonderdelen in de eerste kandidatuur en de geschiedenisvakken worden in het algemeen gewaardeerd door de studenten.

De onderzoeksgebondenheid van het onderwijs is goed: eigen onderzoek wordt snel in het onderwijs vertaald. Wel lijkt het gevaar aanwezig dat het onderzoek dat het onderwijs moet ondersteunen in de knel komt door het vele onderwijs dat de docenten moeten verzorgen.

2.3. Gebruikte werkvormen

Blijkens de informatie in de zelfstudie wordt, voor wat de werkvormen betreft, een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de taalcolleges en de andere colleges. De studie van de grammatica en van het taaleigen krijgt veelal de vorm van een hoorcollege, waarbij de docent op een gestructureerde wijze de kennis van de taal overdraagt. Daarnaast wordt een belangrijk deel van de taalcolleges gegeven in de vorm van oefeningen, waarbij de studenten de opgedane kennis en hun persoonlijke voorbereiding kunnen toetsen aan het onderwijs van de docent, en zij worden gestimuleerd om die kennis te activeren. De andere opleidingsonderdelen worden in de regel onder de vorm van hoorcolleges gegeven. Vooral in de kandidaturen is het aandeel van de hoorcolleges tamelijk groot. In de licenties neemt het gewicht van de hoorcolleges af en worden ook werkcolleges gebruikt, hoewel hun aandeel voor de niet-taalcolleges beperkt blijft.

De visitatiecommissie is van oordeel dat het aantal hoorcolleges als onderwijsvorm sterk overheerst gedurende de gehele opleiding. Zij acht het gewenst dat - zoals bijvoorbeeld reeds gebeurt bij 'Russische grammatica' - meer werkcolleges en oefeningen worden gegeven. Hierdoor zou onder meer de creativiteit van de studenten, die toch zeer belangrijk is bij het maken van de eindverhandeling, worden gestimuleerd.

Tevens beveelt de commissie aan om de studenten meer papers en werkstukken te laten schrijven tijdens hun opleiding. Ze heeft vastgesteld dat dit in een aantal gevallen, bijvoorbeeld bij 'Russische literatuur' en 'Cultuurgeschiedenis', reeds gebeurt en acht dit een stap in de goede richting. Bij het invoeren van meer papers en werkstukken dient dan wel een adequate begeleiding, met inbegrip van inhoudelijke feedback naar de studenten toe, te worden verzekerd.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat moderne informatietechnologieën geen essentiële rol spelen binnen de opleiding en dat het taallabo niet op volle capaciteit wordt gebruikt.

De kwaliteit van het onderwijsmateriaal is volgens de commissie in orde. Wel beveelt ze aan om daar waar mogelijk Nederlandstalige handboeken te gebruiken als basis voor het vertalen.

2.4. Toetsing

De door de visitatiecommissie nagekeken examenvragen hebben naar haar oordeel een voldoende academisch niveau. Wel is het haar opgevallen dat de ingekeken examens in grote mate gericht zijn op het toetsen van feitenkennis. Het verdient aanbeveling in de examens een combinatie van kennis-, kunde- en toepassingsvragen te hanteren, wat in een aantal gevallen nu reeds ingang vindt.

Met betrekking tot de organisatie van de examens vernam de commissie dat er zich in sommige gevallen wel eens onverwachte veranderingen in de planning blijken voor te doen. De commissie acht dit een ongewenste situatie die de nodige aandacht verdient.

De ombudsdienst, waar de studenten onder meer terecht kunnen met klachten over de examens, lijkt goed te functioneren.

2.5. Vaardigheden van studenten

De commissie is van oordeel dat er doorheen de gehele opleiding, met uitzondering van een aantal opleidingsonderdelen, weinig systematisch aandacht wordt besteed aan schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheden in de moedertaal.

De visitatiecommissie is verder van mening dat het programma, mede gezien de sterke oriëntering op encyclopedische kennis en feitenstudie, niet steeds voldoende mogelijkheden biedt om het probleemoplossend vermogen van de studenten te ontwikkelen, noch om het onafhankelijk en kritisch denken en het zelfstandig leren en werken aan te scherpen.

Computervaardigheden ten slotte worden niet systematisch bijgebracht binnen de opleiding.

3. Eindverhandeling

In de tweede licentie dienen de studenten een eindverhandeling te maken over een onderwerp uit hun specialisatie waarin ze moeten aantonen dat ze in staat zijn om onderzoeksliteratuur in diverse

talen doelmatig en systematisch op te sporen, kritisch te lezen en de opgedane inzichten kritisch, doelmatig en coherent te verwerken in de vorm van een in behoorlijk Nederlands (of een Slavische taal) opgestelde tekst die logisch opgebouwd en coherent gestructureerd is.

De eindverhandeling telt mee voor 33 studiepunten van het programma van de tweede licentie.

Voor wat de voorbereiding op de eindverhandeling betreft, staat de visitatiecommissie positief ten aanzien van de plannen om aan het einde van de tweede kandidatuur een infosessie over de verhandeling in te richten en om een thesisseminarie in te voeren. De commissie hoopt dat deze plannen spoedig vorm zullen krijgen.

Op basis van de steekproef van eindverhandelingen die de commissie heeft bestudeerd acht zij het niveau ervan goed.

De begeleiding van de eindverhandeling verschilt van docent tot docent en zou in sommige gevallen wel kunnen verbeteren. De beoordeling van de eindverhandeling lijkt in orde. De commissie acht het positief dat de verhandeling openbaar dient te worden verdedigd en dat ze wordt beoordeeld door meerdere beoordelaars. Ook het voorstel dat ter bespreking ligt bij de permanente onderwijscommissie om de studenten te verplichten een samenvatting van de eindverhandeling te laten schrijven in de bestudeerde taal, wordt positief onthaald door de visitatiecommissie.

4. Studentenaantallen en rendementen²

4.1. Instroom en totaal aantal studenten

Tabel 1: Totaal aantal studenten Oost-Europese talen en culturen K.U.Leuven voor de periode '88-'89 t.e.m. '97-'98

Academiejaar	gen.stud	1ste kand.	2de kand.	1ste lic.	2de lic.
'88-'89	22	26	11	6	13
'89-'90	31	38	17	8	9
'90-'91	42	55	27	14	9
'91-'92	36	50	43	16	13
'92-'93	33	48	39	35	18
'93-'94	25	34	33	34	39
'94-'95	26	36	24	32	33
'95-'96	39	51	27	18	34
'96-'97	26	43	27	25	22
'97-'98	30	37	19	26	27

2. De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelocaliseerd op het VL.I.R.-secretariaat.

Uit tabel 1 blijkt dat het aantal generatiestudenten Oost-Europese talen en culturen over de beschouwde periode schommelingen vertoont. Deze schommelingen zijn uiteraard ook merkbaar in het vervolg van de opleiding. In de zelfstudie wordt vermeld dat de studenteninstroom in belangrijke mate blijkt te worden beïnvloed door de politieke, maatschappelijke en economische ontwikkelingen in Oost-Europa enerzijds en door het snel wisselende beeld dat men in het Westen van deze regio heeft anderzijds.

Verder blijkt uit de zelfstudie dat de opleiding Oost-Europese talen en culturen in grote mate een 'vrouwelijke' studierichting is: over de periode '87-'88 tot en met '97-'98 is er op het niveau van de instroom een verhouding van éénderde mannelijke studenten tegenover tweederde vrouwelijke studenten. Wel wordt erop gewezen dat ook hier per jaar grote schommelingen optreden.

Zoals in de zelfstudie wordt aangehaald zijn de instroom en het totaal aantal studenten in de opleiding Oost-Europese talen en culturen in vergelijking met de studentenaantallen in andere faculteiten en andere studierichtingen binnen de Faculteit Letteren van de K.U.Leuven eerder beperkt. In vergelijking met de meeste gelijkaardige opleidingen binnen het Nederlandse taalgebied zijn de studentenaantallen volgens de visitatiecommissie evenwel voldoende.

4.2. Slaagcijfers

Tabel 2: Slaagpercentages studenten Oost-Europese talen en culturen ('87-'88 t.e.m. '96-'97) (verhouding aantal geslaagden t.o.v. het aantal studenten ingeschreven op de rol)

Academiejr.	gen. stud.	1ste kand.	2de kand.	1ste lic.	2de lic.
'87-'88	62	61	100	86	56
'88-'89	59	50	64	83	62
'89-'90	61	58	77	100	89
'90-'91	67	64	65	93	100
'91-'92	75	68	79	100	77
'92-'93	73	65	90	100	78
'93-'94	64	59	91	88	90
'94-'95	62	58	75	100	91
'95-'96	46	51	96	94	85
'96-'97	50	44	96	96	82

Het slaagpercentage van de generatiestudenten varieert in de periode '87-'88 tot en met '96-'97 tussen de 46% en de 75% en bedraagt gemiddeld ongeveer 62%. Het globale gemiddelde slaagpercentage van de eerste kandidatuur in deze periode bedraagt 58%. In de daaropvolgende studiejaar bedraagt het gemiddelde slaagpercentage voor dezelfde periode 83% in de tweede kandidatuur, 94% in de eerste licentie en 81% in de tweede licentie.

De slaagcijfers in de eerste kandidatuur zijn volgens de visitatiecommissie, zeker in vergelijking met het gemiddelde slaagpercentage in de eerste kandidatuur van andere studierichtingen, gunstig. Verder dient bij de interpretatie van deze cijfers ook rekening te worden gehouden met de vrije toegang tot het academisch onderwijs en de heterogeniteit van de instroom, waardoor uiteraard een aantal studenten afvalt in het eerste jaar.

Ook de slaagcijfers in het vervolg van de opleiding zijn gunstig.

4.3. Gemiddelde studieduur

Uit de informatie in de zelfstudie blijkt dat over de periode '87-'88 t.e.m. '96-'97 ongeveer 60% van de generatiestudenten in de eerste kandidatuur Oost-Europese talen en culturen slaagt na één studiejaar. Gemiddeld 18% van de generatiestudenten schrijft zich opnieuw in voor de eerste kandidatuur Oost-Europese talen en culturen, iets minder dan 3% schrijft zich in voor een andere opleiding. Rond de 18% van de instromende studenten verlaat de opleiding na één jaar.

Verder blijkt dat over de periode '87-'88 tot en met '94-'95 gemiddeld 60% van het aantal generatiestudenten het eindexamen Oost-Europese talen en culturen behaalt. Van de gediplomeerden behaalt gemiddeld 72% het diploma in de nominaal voorgeschreven studieduur van vier jaar, 23% overschrijdt de studieduur met één jaar en 5% met twee of meer jaren.

De commissie acht de totale gemiddelde studieduur, die afgeleid uit de tabellen in de zelfstudie rond de 4,3 jaar ligt voor de periode '87-'88 t.e.m. '94-95, goed.

5. *Studeerbaarheid*

5.1. Studietijd

In het algemeen acht de commissie het programma studeerbaar. Wel meent ze dat er voor sommige opleidingsonderdelen, met name 'Pools' en 'Russische letterkunde', een discrepantie bestaat tussen de geprogrammeerde en de reële studietijd (zie 2.2.).

De verdeling van de studietijd over en binnen de studiejaar lijkt in het algemeen evenwichtig. Ook de verhouding tussen het aantal contacturen en het aantal uren vereist voor zelfstudie lijkt de commissie in het algemeen gunstig. Wel meent de commissie dat contactonderwijs ingevuld door hoorcolleges de zelfwerkzaamheid van de studenten niet voldoende stimuleert.

5.2. Studievoorlichting en -begeleiding

De studievoorlichting aan abiturienten wordt centraal georganiseerd door de Dienst voor Studieadvies. Deze dienst verstrekt allerlei informatie omtrent studierichtingen, toelatingsvoorwaarden, studie-inhouden, moeilijkheidsgraad, geschiktheidseisen, combinatie- en specialisatiemogelijkheden, overschakelingen naar een andere studierichting en beroepsmogelijkheden. Een uitgebreide mediatheek kan er zelfstandig worden geraadpleegd. Verder stelt deze dienst een video ter beschikking aan secundaire scholen en PMS-centra, met de bedoeling het studiekeuzeprocess op gang te brengen. Daarnaast kunnen toekomstige studenten een persoonlijk onderhoud met een adviseur aanvragen. Ook wordt een reeks documentatiebrochures gepubliceerd, en wordt jaarlijks een vijftal infodagen georganiseerd, waarop ook de ouders bijzondere aandacht krijgen. De infodag van de gevisiteerde opleidingen beslaat een ruime halve dag. De Dienst voor Studieadvies neemt ook deel aan regionale studie-informatiedagen, en geeft voorlichtingsavonden en voordrachten op verzoek van scholen. Ten slotte worden voor adviseurs van de PMS-centra en directeurs en leerkrachten van het secundair onderwijs jaarlijks Profieldagen georganiseerd waarop uit diverse studierichtingen getuigenissen worden gebracht van afgestudeerden over hun werkveld.

De studiebegeleiding van eerstejaarsstudenten gebeurt door het monitaaraat. De werking van deze dienst omvat vier onderdelen: de (individuele) opvang van studenten bij de aanvang van het academiejaar, wekelijkse oefeningen in kleine groepjes ter verwerking van de leerstof, de organisatie,

begeleiding en individuele bespreking van de proefexamens, en de hulpverlening bij de eindexamens. Verder organiseert het monitoraat op het einde van het eerste semester een reeks proefexamens waarover de studenten op individuele basis feedback kunnen krijgen. In de hogere studie jaren wordt de begeleiding doorgaans door de lesgevers zelf verzorgd.

Daarnaast biedt de afdeling Studiebegeleiding van de centrale Dienst voor Studietoelating doorlopend begeleiding rond studiegerelateerde problemen. Deze dienst biedt tevens advies bij niet slagen en heroriëntering. Studenten met diepgaander psychologische problemen kunnen er eveneens terecht, en kunnen worden doorverwezen naar het Psychotherapeutisch Centrum.

De visitatiecommissie acht de studievoorzichting aan abiturienten in het algemeen voldoende. Ook de voorlichting en advisering tijdens het verloop van de studies voldoen doorgaans. Het monitoraat, dat instaat voor de begeleiding van eerstejaarsstudenten, functioneert in het algemeen goed, maar is tot spijt van de commissie enkel gericht op de algemene opleidingsonderdelen. Een monitor specifiek voor de opleiding Oost-Europese talen en culturen wordt gemist. De studiebegeleiding in het vervolg van de opleiding is in het algemeen goed.

De studiegids ten slotte is volgens de commissie een voldoende bruikbaar document.

6. De faciliteiten

De onderwijsfaciliteiten waarover het departement beschikt, lijken de commissie in het algemeen voldoende tot goed. Wel meent ze dat er te weinig werkgroep ruimten zijn.

De bibliotheek Slavistiek is goed georganiseerd, maar er is te weinig ruimte. Het aanwezige boeken- en tijdschriftenbestand is volledig en bereikbaar. Ook het documentatiecentrum Oost-Europakunde is goed uitgerust qua boeken- en tijdschriftenbestand. De commissie wil er wel op wijzen dat budgettaire beperkingen het op peil houden van het boeken- en tijdschriftenbestand van de Slavistiek in het gedrang zouden kunnen brengen.

Verder is de visitatiecommissie onder de indruk van de organisatie, uitrusting en technische ondersteuning van het Instituut voor Levende Talen.

De computerfaciliteiten binnen de Faculteit Letteren acht de visitatiecommissie onvoldoende. In verhouding tot het aantal studenten dat gebruik kan maken van de computerzaal, zijn er onvoldoende PC's ter beschikking.

7. De afgestudeerden

De afgestudeerden van de opleiding Oost-Europese talen en culturen met wie de commissie heeft gesproken, zijn in het algemeen tevreden over de opleiding die zij hebben genoten. Niettemin werden ook door hen heel wat van de door de commissie geconstateerde problemen gesignaleerd.

Verder heeft de commissie geconstateerd dat de studierichting Oost-Europese talen en culturen vooral informele contacten onderhoudt met haar afgestudeerden, maar dat er op opleidingsniveau geen alumnivereniging bestaat.

8. De staf

De visitatiecommissie is van mening dat de personeelsomvang van de opleiding Oost-Europese talen en culturen tamelijk beperkt is. In relatie tot studentenaantallen is de omvang van het ZAP-bestand volgens de visitatiecommissie voldoende, maar in absolute cijfers is het aantal ZAP-leden beperkt. Dit leidt er onder meer toe dat de docenten een groot aantal opleidingsonderdelen van een grote inhoudelijke verscheidenheid moeten doceren. Ook de waaier aan specialisaties is vanzelfsprekend eerder beperkt.

De reeds hoge onderwijsbelasting van de ZAP-leden wordt daarenboven nog verzaamd door een gebrek aan AAP-leden. De visitatiecommissie heeft met name moeten vaststellen dat de opleiding vrijwel geen AAP-leden ter beschikking heeft. Een versterking van het AAP-bestand lijkt haar noodzakelijk. De commissie meent zelfs dat er naast elk ZAP-lid ook een AAP-lid dient te zijn, dat in het onderwijs wordt betrokken met eigen verantwoordelijkheid. Daarbij dient te worden gestreefd naar inzichtelijke en duidelijke werkverdelingen tussen deze geledingen. Ten slotte meent de commissie dat de zwaartepunten in de opleiding ook zichtbaar zouden moeten zijn in de 'zwaarte' van het statuut van het ZAP.

De visitatiecommissie wenst er wel expliciet op te wijzen dat niet alle door haar vastgestelde problemen samenhangen met de beperkte personeelsomkadering. Zoals reeds eerder aangehaald zijn een aantal problemen op te lossen door de organisatie en het onderlinge overleg te verbeteren.

Ten slotte acht de commissie het positief dat de vier talen binnen de opleiding door 'native speakers' worden gedoceerd.

De commissie heeft de indruk dat, hoewel in de zelfstudie wordt vermeld dat de laatste jaren meer rekening wordt gehouden met pedagogische kwaliteiten in het benoemings- en bevorderingsbeleid, hieraan tot heden toch onvoldoende systematische aandacht werd besteed.

Op het vlak van didactische scholing voor docenten worden door de dienst Universitair Onderwijs initiatieven genomen. De visitatiecommissie acht dit positief, maar meent dat -op een uitzondering na- de opleiding onvoldoende gebruik maakt van deze mogelijkheden.

9. Internationalisering

De commissie heeft vastgesteld dat de internationalisering binnen de Oost-Europese talen en culturen weinig is ontwikkeld. Er bestaan geen geïnstitutionaliseerde contacten met buitenlandse instituten wat de uitwisseling van studenten betreft en blijkbaar wordt de deelname van studenten aan internationale uitwisseling niet genoeg gestimuleerd. Wel worden aan de studenten mogelijkheden tot deelname aan een verblijf in Polen geboden via een Socratesprogramma tussen de afdeling Neerlandistiek van Leuven en Warschau. De visitatiecommissie is van oordeel dat deze mogelijkheden verder dienen te worden uitgebreid. Tevens beveelt de commissie aan om mogelijkheden voor de studenten tot een verblijf in Rusland op te bouwen. Ze acht het daarbij gewenst dat deze studentenuitwisseling structureel wordt ingevoerd in de opleiding.

10. Interne kwaliteitszorg

10.1. De zelfstudie

De zelfstudie is volgens de visitatiecommissie een vrij algemeen document, waarin met een zekere zelfgenoegzaamheid een beeld wordt gegeven van de sterke kanten van de opleiding. Wel meent de commissie dat er een discrepantie bestaat tussen enerzijds het uiterst positieve beeld over de onderwijskwaliteit dat uit de zelfstudie naar voren komt en anderzijds de indrukken die de commissie heeft gekregen uit de gevoerde gesprekken en de problemen die tijdens deze gesprekken werden gesignaleerd. Verder betreurt de commissie het dat zij tijdens haar bezoek geen AAP-leden van de Oost-Europakunde heeft kunnen spreken, waardoor zij op bepaalde punten vrij eenzijdige informatie heeft gekregen.

10.2. Interne kwaliteitszorg

Volgens de visitatiecommissie is de interne kwaliteitszorg op zich goed georganiseerd. Op universitair niveau wordt de interne kwaliteitszorg in de eerste plaats behartigd door de Onderwijsraad, die de Academische Raad adviseert inzake onderwijsaangelegenheden en op eigen initiatief voorstellen kan formuleren om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Verder is er de Dienst Universitair Onderwijs (DUO), die lesgevers bijstaat in hun onderwijskundige taak door het verstrekken van informatie, hulp biedt bij de introductie van nieuwe didactische middelen, en meerdaagse trainingen ter bevordering van een didactisch verantwoord doceergedrag organiseert. Deze dienst staat tevens in voor de evaluatie van het doceergedrag van lesgevers die hierom vragen, door middel van studentenenquêtees.

Binnen de Faculteit Letteren staan de Permanente Onderwijscommissies (POC), waaronder de POC Oost-Europese talen en culturen, in voor de studieprogramma's, de onderwijsverstrekking, de organisatie van de examens en de interne kwaliteitszorg. Vertegenwoordigers van de acht POC's binnen de Faculteit Letteren vormen de Didactische Commissie, die af en toe gemeenschappelijke didactische aangelegenheden behandelt. De Voorzitters van de respectieve POC's overleggen jaarlijks over de werking van de POC's en de examen- en deliberatiecriteria, de begeleide zelfstudie en de praktijkoefeningen.

De visitatiecommissie is van oordeel dat de POC de zwakke schakel is in het systeem van interne kwaliteitszorg. Deze commissie functioneert volgens de visitatiecommissie niet naar behoren. De procedures voor curriculumherziening en -innovatie zijn niet doorzichtig, de vergaderfrequentie van de commissie ligt zeer laag en ook de besluitvorming is niet transparant. Verder hebben de studentenvertegenwoordigers weinig inspraak in de besluitvorming binnen de POC: 'er wordt wel geluisterd, maar er wordt weinig gedaan'. Zoals reeds eerder vermeld heerst trouwens bij de studenten in brede kring, naast hun waardering voor de opleiding, het gevoel dat zij onvoldoende worden betrokken bij het reilen en het zeilen van de studierichting Oost-Europese talen en culturen.

De visitatiecommissie is van mening dat de POC de sleutel is tot een betere interrelatie tussen studenten en personeel. De POC dient ook de spreekbuis te zijn van de studenten. De commissie acht het dan ook ten zeerste gewenst dat de werking van de POC Oost-Europese talen en culturen verbetert en meent dat de POC dient te functioneren met heldere en wederzijdse verantwoordelijkheid.

Sinds het academiejaar '93-'94 wordt aan de K.U.Leuven elke opleiding om de vier à vijf jaar aan een interne onderwijsevaluatie onderworpen, die zowel het programma in zijn geheel als de afzonderlijke opleidingsonderdelen evalueert. Bij het begin van het academiejaar '97-'98 werd ten behoeve van de interne evaluatie van het programma van de opleiding Oost-Europese talen en culturen een evaluatiecommissie opgericht, die in samenwerking met de centrale Dienst Universitair Onderwijs het evaluatieproces heeft opgezet en uitgevoerd. De visitatiecommissie acht de procedures voor evaluatie goed, maar de toepassing van deze procedures binnen de opleiding Oost-Europese talen en culturen laat haars inziens te wensen over. De resultaten van de evaluatie worden onvoldoende in acht genomen, er is geen terugkoppeling naar de studenten en zij worden niet betrokken bij een doorzichtige verwerking van de evaluatie. De commissie betreurt het verder ook dat de studentenbevraging bijna niet aan bod is gekomen in de zelfstudie en dat zij zelf geen inzage heeft gekregen in die bevraging.

11. Samenvatting van bevindingen en overzicht van aanbevelingen

De commissie heeft te Leuven een opleiding Oost-Europese talen en culturen aangetroffen waar door het personeel vele taken met grote inzet worden gedaan en waar op het vlak van de individuele, persoonlijke contacten tussen de studenten en ZAP- en AAP-leden lage drempels bestaan. Niettemin heeft de commissie geconstateerd dat bij de studenten in brede kring, naast hun waardering voor de opleiding, het gevoel heerst dat zij onvoldoende worden betrokken bij het reilen en het zeilen van de studierichting Oost-Europese talen en culturen.

Verder meent de visitatiecommissie dat ook de teamgeest bij de studierichting Oost-Europese talen en culturen vrij zwak is. De commissie heeft sterk de indruk dat er een gebrek is aan een coherente door de gehele opleiding gedragen beleidsvisie. De verdeeldheid die heerst heeft volgens de commissie een invloed op de onderwijskwaliteit en op de werksfeer voor de studenten. De visitatiecommissie meent trouwens dat heel wat van de door haar geconstateerde problemen te verbeteren zijn door de organisatie en de onderlinge afstemming tussen de bij de opleiding Oost-Europese talen en culturen betrokken geledingen te bevorderen. Ook de studentvriendelijke traditie van de Faculteit Letteren en haar decaan bieden volgens de visitatiecommissie het nodige kader voor verbetering in dit domein.

1. Doelstellingen en eindtermen

De Leuvense opleiding Oost-Europese talen en culturen heeft een duidelijk eigen karakter met een eigen geschiedenis en kenmerkt zich door een vrij pragmatische breed academische benadering. Daarbij werd er bewust voor gekozen om (1) vanaf het eerst jaar van de opleiding twee talen aan te bieden, met name Russisch en Pools én (2) twee varianten aan te bieden binnen de Oost-Europese talen en culturen, met name Slavistiek enerzijds en Oost-Europakunde anderzijds. De algemene doelstellingen van de opleiding zijn zeer globaal, wel vrij helder en duidelijk geformuleerd, van academisch niveau en voldoen aan de minimumeisen die de commissie ten aanzien van de opleiding Oost-Europese talen en culturen vooropstelt. De eindtermen zijn onvoldoende geëxpliciteerd.

Aanbevelingen

Met betrekking tot de variant Oost-Europakunde beveelt de commissie aan deze verder te profileren in de richting van de areastudies.

De eindtermen dienen duidelijker, in gezamenlijk overleg met alle geledingen die bij het onderwijs zijn betrokken, te worden gedefinieerd. Dit zou ook de bekendheid van doelstellingen en eindtermen bij de studenten verbeteren.

2. Programma

De visitatiecommissie staat positief ten aanzien van de bewuste keuze van het Departement om het zwaartepunt doorheen de gehele opleiding op de verwerving van een grondige kennis van ten minste twee Slavische talen, met name Russisch en Pools, en hun cultuurgebied te leggen. Wel heeft ze de indruk dat het programma van de opleiding Oost-Europese talen en culturen eerder tot stand is gekomen op basis van de eigen voorkeuren en specialismen van de docenten dan door vakinhoudelijke overwegingen. Dit aspect alsmede de vele verschillende pistes, met weinig onderlinge samenhang, die kunnen worden gekozen, komen de coherentie van het programma niet ten goede. Ook de sequentiële opbouw van het programma verdient volgens de visitatiecommissie verbetering. Verder wordt 'Russische orthodoxie' in het programma gemist. De zogenaamde 'kleinere' talen, met name het Tsjechisch en Bulgaars, hebben volgens de commissie een te gering aandeel in het programma.

Voor wat het programma van de optie Oost-Europakunde betreft heeft de commissie vastgesteld dat daarin weinig Slavische opleidingsonderdelen zijn opgenomen en dat een aantal opleidingsonderdelen onvoldoende is afgestemd op de Oost-Europakunde. Het accent binnen deze optie ligt voornamelijk op Rusland, terwijl Midden-Europese landen minder aandacht krijgen.

Het niveau van de gehele opleiding is globaal genomen goed. In het algemeen beschouwd is het programma ook inhoudelijk actueel. Het niveau van de afzonderlijke opleidingsonderdelen is in het algemeen voldoende, al bestaan er vrij grote onderlinge verschillen. De algemeen vormende opleidingsonderdelen in de eerste kandidatuur en de geschiedenisvakken worden in het algemeen gewaardeerd door de studenten.

De onderzoeksgebondenheid van het onderwijs is goed: eigen onderzoek wordt snel in het onderwijs vertaald.

Gedurende de gehele opleiding overheerst het aantal hoorcolleges als onderwijsvorm. Moderne informatietechnologieën spelen geen essentiële rol binnen de opleiding. Het taallabo wordt niet op volle capaciteit gebruikt. De kwaliteit van het onderwijsmateriaal is in het algemeen in orde.

De examens hebben een voldoende academisch niveau, maar de door de commissie ingekeken examens zijn in grote mate gericht op het toetsen van feitenkennis. Met betrekking tot de organisatie van de examens blijken er zich soms wel eens onverwachte veranderingen in de planning voor te doen. De ombudsdienst lijkt goed te functioneren.

Schriftelijke en mondelinge uitdrukingsvaardigheden in de moedertaal krijgen, met uitzondering van een aantal opleidingsonderdelen, weinig systematisch aandacht doorheen de gehele opleiding. Het programma biedt niet steeds voldoende mogelijkheden om het probleemoplossend vermogen van de studenten te ontwikkelen, noch om het onafhankelijk en kritisch denken en het zelfstandig leren en werken aan te scherpen. Computervaardigheden worden niet systematisch bijgebracht binnen de opleiding.

Aanbevelingen

Met betrekking tot de opbouw van het programma geeft de commissie in overweging:

- aandacht te geven aan het ontbreken van Russische orthodoxie in het programma;
- het keuzeopleidingsonderdeel 'Algemene taalkunde' in de eerste kandidatuur als een verplicht opleidingsonderdeel in het curriculum op te nemen. Dit onder meer gezien het belang ervan als basis voor een aantal andere opleidingsonderdelen in het vervolg van de opleiding;
- het opleidingsonderdeel 'Historische methoden' later in de opleiding te programmeren, met name dichterbij de eindverhandeling. De doelstellingen van dit opleidingsonderdeel zouden ook duidelijker kunnen worden toegelicht aan de studenten, die er nu blijkbaar niet altijd het nut van inzien;
- het aantal uren colleges Tsjechisch en Bulgaars te verhogen;
- het programma van de optie Oost-Europakunde verder te verruimen en zoals eerder gesteld verder te profileren in de richting van de areastudies.

Voor wat de inhoud van het programma betreft beveelt de commissie aan om:

- in de Russische taalbeheersing meer nadruk te leggen op de praktische taalbeheersing, en dit vooral in de kandidaturen;
- de afstemming tussen de Russische grammatica enerzijds en de Russische taalbeheersing anderzijds te verbeteren, onder meer door het gestructureerde overleg tussen het Instituut voor Levende Talen en de studierichting Oost-Europese talen en culturen concreet in te vullen;
- de taalvaardigheid in het Pools te verbeteren. De commissie meent trouwens dat het Pools, gezien dit de tweede pijler is binnen de Slavistiek, in het algemeen op een beter niveau dient te worden gegeven, de didactische benadering van de eigen studenten centraal moet stellen, en versterking verdient.

Voor wat de werkvormen betreft beveelt de commissie aan om:

- meer werkcolleges en oefeningen te geven;
- de studenten meer papers en werkstukken te laten schrijven tijdens hun opleiding. Bij het invoeren van meer papers en werkstukken dient dan wel een adequate begeleiding, met inbegrip van inhoudelijke feedback naar de studenten toe, te worden verzekerd;
- daar waar mogelijk Nederlandstalige handboeken te gebruiken als basis voor het vertalen.

Het verdient aanbeveling in de examens een combinatie van kennis-, kunde- en toepassingsvragen te hanteren, wat in een aantal gevallen nu reeds ingang vindt. De ongewenste situatie met betrekking tot de organisatie van de examens verdient de nodige aandacht.

3. Eindverhandeling

Het niveau van de door de commissie bestudeerde eindverhandelingen is goed. Voor wat de voorbereiding op de eindverhandeling betreft, staat de visitatiecommissie positief ten aanzien van de plannen om aan het einde van de tweede kandidatuur een infosessie over de verhandeling in te

richten en om een thesisseminarie in te voeren. De begeleiding van de eindverhandeling verschilt van docent tot docent en zou in sommige gevallen wel kunnen verbeteren. De beoordeling van de eindverhandeling lijkt in orde. De commissie acht het positief dat de verhandeling openbaar dient te worden verdedigd en dat ze wordt beoordeeld door meerdere beoordelaars. Ook het voorstel dat ter bespreking ligt bij de permanente onderwijscommissie om de studenten te verplichten een samenvatting van de eindverhandeling te laten schrijven in de bestudeerde taal, wordt positief onthaald door de visitatiecommissie.

Aanbevelingen

De commissie hoopt dat de plannen tot het inrichten van een infosessie en de invoering van een thesisseminarie spoedig vorm krijgen.

4. Studentenaantallen en rendementen

De instroom en het totaal aantal studenten in de opleiding Oost-Europese talen en culturen zijn, in vergelijking met de studentenaantallen in andere faculteiten en andere studierichtingen binnen de Faculteit Letteren van de K.U.Leuven, eerder beperkt. In vergelijking met de meeste gelijkaardige opleidingen binnen het Nederlandse taalgebied zijn de studentenaantallen volgens de visitatiecommissie evenwel voldoende.

De slaagcijfers in de eerste kandidatuur zijn, zeker in vergelijking met het gemiddelde slaagpercentage in de eerste kandidatuur van andere studierichtingen, gunstig. Ook de slaagcijfers in het vervolg van de opleiding zijn gunstig. De totale gemiddelde studieduur is goed.

5. Studeerbaarheid

In het algemeen beschouwd is het programma studeerbaar. Voor sommige opleidingsonderdelen, met name 'Pools' en 'Russische letterkunde', bestaat er wel een discrepantie tussen de geprogrammeerde en de reële studietijd. De verdeling van de studietijd over en binnen de studiejaar lijkt in het algemeen evenwichtig. Ook de verhouding tussen het aantal contacturen en het aantal uren vereist voor zelfstudie lijkt in het algemeen gunstig.

De studievoorlichting aan abituriënten is in het algemeen voldoende en ook de voorlichting en advisering tijdens het verloop van de studies voldoen doorgaans. Het monitoraat, dat instaat voor de begeleiding van eerstejaarsstudenten, functioneert in het algemeen goed. Een monitor specifiek voor de opleiding Oost-Europese talen en culturen wordt evenwel gemist. De studiebegeleiding in het vervolg van de opleiding is in het algemeen goed.

De studiegids is een voldoende bruikbaar document.

6. Faciliteiten

De onderwijsfaciliteiten waarover het departement beschikt, lijken in het algemeen voldoende tot goed. Wel zijn er te weinig werkgroep ruimten. De bibliotheek Slavistiek is goed georganiseerd, maar er is te weinig ruimte. Het aanwezige boeken- en tijdschriftenbestand is volledig en

bereikbaar. Ook het documentatiecentrum Oost-Europakunde is goed uitgerust qua boeken en tijdschriftenbestand. Budgettaire beperkingen zouden het op peil houden van het boeken- en tijdschriftenbestand van de Slavistiek evenwel in het gedrang kunnen brengen. De visitatiecommissie is onder de indruk van de organisatie, uitrusting en technische ondersteuning van het Instituut voor Levende Talen.

De computerfaciliteiten binnen de Faculteit Letteren acht de visitatiecommissie onvoldoende. In verhouding tot het aantal studenten dat gebruik kan maken van de computerzaal, zijn er onvoldoende PC's ter beschikking.

7. Afgestudeerden

De afgestudeerden van de opleiding Oost-Europese talen en culturen zijn in het algemeen tevreden over de opleiding die zij hebben genoten.

De studierichting Oost-Europese talen en culturen onderhoudt vooral informele contacten met haar afgestudeerden. Op opleidingsniveau bestaat geen alumnivereniging.

8. De staf

De personeelsomvang van de opleiding Oost-Europese talen en culturen is tamelijk beperkt. In relatie tot studentenaantallen is de omvang van het ZAP-bestand volgens de visitatiecommissie voldoende, maar in absolute cijfers is het aantal ZAP-leden beperkt. Dit leidt er onder meer toe dat de docenten een groot aantal opleidingsonderdelen van een grote inhoudelijke verscheidenheid moeten doceren. Ook de waaier aan specialisaties is vanzelfsprekend eerder beperkt. De reeds hoge onderwijsbelasting van de ZAP-leden wordt daarenboven nog verzaamd door een gebrek aan AAP-leden. De opleiding heeft vrijwel geen AAP-leden ter beschikking.

Ten slotte acht de commissie het positief dat de vier talen binnen de opleiding door 'native speakers' worden gedoceerd.

Didactische kwaliteiten krijgen nog onvoldoende systematisch aandacht in het benoemings- en bevorderingsbeleid. Op het vlak van didactische scholing voor docenten worden door de Dienst Universitair Onderwijs initiatieven genomen. Op een uitzondering na wordt van deze mogelijkheden onvoldoende gebruik gemaakt door de opleiding.

Aanbevelingen

De commissie acht het noodzakelijk dat het AAP-bestand wordt versterkt. Ze meent dat er naast elk ZAP-lid ook een AAP-lid dient te zijn, dat in het onderwijs wordt betrokken met eigen verantwoordelijkheid. Daarbij dient te worden gestreefd naar inzichtelijke en duidelijke werkverdelingen tussen deze geledingen. Tevens zouden de zwaartepunten in de opleiding ook zichtbaar moeten zijn in de 'zwaarte' van het statuut van het ZAP.

9. Internationalisering

De internationalisering binnen de Oost-Europese talen en culturen is weinig ontwikkeld. Er bestaan geen geïnstitutionaliseerde contacten met buitenlandse instituten wat de uitwisseling van studenten betreft en blijkbaar wordt de deelname van studenten aan internationale uitwisseling niet genoeg gestimuleerd. Wel worden aan de studenten mogelijkheden tot deelname aan een verblijf in Polen geboden via een Socratesprogramma tussen de afdeling Neerlandistiek van Leuven en Warschau.

Aanbevelingen

De commissie beveelt aan om:

- mogelijkheden tot deelname aan een verblijf in Polen verder uit te breiden;
- mogelijkheden voor de studenten tot een verblijf in Rusland op te bouwen en deze studentenuitwisseling structureel in te voeren in de opleiding.

10. Interne kwaliteitszorg

De interne kwaliteitszorg op zich is goed georganiseerd, maar een zwakke schakel in het systeem wordt gevormd door de Permanente Onderwijscommissie (POC) die niet naar behoren functioneert. De procedures voor curriculumherziening en -innovatie zijn niet doorzichtig, de vergaderfrequentie van de commissie ligt zeer laag en ook de besluitvorming is niet transparant. Verder hebben de studentenvertegenwoordigers weinig inspraak in de besluitvorming binnen de POC.

De procedures voor evaluatie zijn goed, maar de toepassing van deze procedures binnen de opleiding Oost-Europese talen en culturen laat te wensen over. De resultaten van de evaluatie worden onvoldoende in acht genomen, er is geen terugkoppeling naar de studenten en zij worden niet betrokken bij een doorzichtige verwerking van de evaluatie.

Aanbevelingen

De commissie acht het ten eerste gewenst dat de werking van de POC Oost-Europese talen en culturen verbetert. Ze meent dat de POC dient te functioneren met heldere en wederzijdse verantwoordelijkheid.

Personalia van de leden van de visitatiecommissie

PROF. DR. E. BÖCKER-POPOFF (1931) studeerde Slavische Talen en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Leiden (1951-1957). Zij behaalde een Licence en Lettres aan de Sorbonne te Parijs (1959) en promoveerde in 1965 aan Stanford University tot Ph.D. of Linguistics. Zij doceerde twee jaar aan de University of Rochester (N.Y.) alvorens benoemd te worden aan de Katholieke Universiteit Leuven. In Leuven doceerde zij zowel de Russische taal, grammatica en taalkunde, als historische grammatica van het Russisch en vergelijkende taalkunde van de Slavische talen. Zij was tevens verantwoordelijk voor de lerarenopleiding van leerkrachten Russisch in de aggregatieopleiding. In 1998 is zij tot het emeritaat toegetreden.

DR. E. AGOSTON-NIKOLOVA (1943) werd geboren in Bulgarije. Zij is belast met onderwijs in de Zuid-Slavische talen en culturen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Haar onderzoek bestrijkt de Zuid-Slavische mondelinge tradities, met name de vraag naar culturele en gender identiteit, alsmede de individuele identiteit en creativiteit van de zanger. Andere onderwerpen van wetenschappelijk onderzoek zijn moderne Bulgaarse letterkunde en Bulgaarse exile schrijvers.

PROF. DR. H. RENNER (1946) werd geboren in Praag (Tsjechoslowakije) en studeerde vanaf 1965 wijsbegeerte en geschiedenis aan de Praagse Karelsuniversiteit. In 1968, na de Sovjet-interventie die een einde aan de Praagse Lente maakte, week hij uit naar Nederland. Hij voltooide zijn studie in 1973 aan de Rijksuniversiteit Utrecht, waar hij later ook promoveerde. Thans is hij hoogleraar Midden-Europese geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. In het jaar 1989-1990 was hij als Fulbright *scholar in residence* verbonden aan Central Michigan University, waar hij colleges en seminaria over de geschiedenis van Midden- en Oost-Europa verzorgde.

Prof. Renner is auteur of (mede-)auteur/redacteur van dertien boeken/monografieën in het Nederlands, Duits, Engels en Slovaaks. Hij is tevens redacteur en mede-auteur van het Nederlandstalige handboek *De Wereld na 1945* (Het Spectrum, Utrecht 2000, 4e druk) dat aan een aantal Nederlandse universiteiten en andere instellingen in het onderwijs wordt gebruikt. Tevens is hij

verbonden als gastspreker aan het *Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael'* in Den Haag en aan het *Netherlands Defence College* in Ypenburg. Hij is ook lid van de redactie van *Internationale Spectator*. Daarnaast is hij bestuurslid van verschillende stichtingen, waaronder de Stichting *Groninger Studie Journalistiek*.

PROF. DR. J.J. VAN BAAK (1947) studeerde van 1966 tot 1972 aan de Rijksuniversiteit Groningen Slavische Taal- en Letterkunde. In 1971-1972 studeerde hij in Moskou. Vanaf 1973 is hij verbonden aan de afdeling Slavische Taal- en Letterkunde van de Rijksuniversiteit Groningen, als medewerker, universitair hoofddocent (vanaf 1986), en hoogleraar-afdelingsvoorzitter (vanaf 1990). Hij promoveerde in 1983 in Groningen op een proefschrift getiteld 'The Place of Space in Narration. A Semiotic Approach to the Problem of Literary Space. With an Analysis of the Role of Space in I. E. Babel's Konarmija.' Gedurende het academisch jaar 1985-1986 was Prof. van Baak visiting scholar in Harvard, en in 1998-1999 NIAS-fellow.

Het zwaartepunt van zijn onderzoek en publicaties betreft de diachronie en typologie van de wereldbeelden in de Russische literatuur. Hij doceert Russische literatuur en literatuurwetenschap, Russische cultuurkunde, vertaling Russisch-Nederlands en Nederlands-Russisch.

PROF. DR. M. VAN GOUBERGEN (1953) studeerde Klassieke Filologie aan de Faculteiten St. Louis te Brussel en aan de Université Catholique de Louvain, en Slavische Filologie aan de Katholieke Universiteit Leuven. Na een baccalaureaat in de filosofie te hebben behaald aan de Université Catholique de Louvain, verdedigde zij in 1993 aan de Katholieke Universiteit Leuven een doctoraal proefschrift over de Russische filosoof Lev Sjostov (1866-1938), getiteld 'Le dialogue de Chestov avec ses auteurs à la lumière de son étude sur Plotin'.

Prof. Van Goubergen doceert Russische taal en vertaling aan het departement Toegepaste Taalkunde van de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst te Brussel. Zij specialiseert verder rond de culturologische dimensie in taalonderwijs en geeft in dit kader een college 'interculturele communicatie' voor een doelpubliek samengesteld uit toekomstige vertalers en tolken.

Prof. Van Goubergen is verbonden aan de Stichting Filosofie Oost-West, opgericht te Utrecht in dezelfde geest als de School voor Comparatieve Filosofie van Prof. U. Librecht in Antwerpen. Dit programma voorziet cursussen over filosofische strekkingen en wereldvisies uit alle mogelijke culturen. Daar verzorgt zij een college getiteld 'Rusland - het andere Europa'. De publicaties van Prof. Van Goubergen behandelen het literair-filosofische patrimonium van Rusland, met vooral de werken van Lev Sjostov en Michail Bakhtine als leidraad.

BIJLAGE 2

Voorbeeld van een bezoekschema

Eerste dag

16u30 - 18u30	intern beraad visitatiecommissie
19u	informele ontmoeting met een vertegenwoordiging van de academische overheid, het faculteitsbestuur en opleidingsafgevaardigden
20u	avondmaaltijd visitatiecommissie

Tweede dag

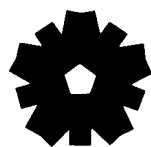
9u - 10u	gesprek visitatiecommissie met het bestuur van de faculteit, de opstellers van de zelfstudie en de facultair coördinator
10u - 10u45	gesprek met de studenten uit de opleidingscommissie
10u45 - 11u30	gesprek met leden van het academisch personeel uit de opleidingscommissie
11u30 - 11u45	pauze
11u45 - 12u30	gesprek met eerste-cyclusstudenten
12u30 - 13u15	gesprek met tweede-cyclusstudenten
13u15 - 14u15	middagmaal
14u15 - 14u45	gesprek met assiterend academisch personeel, bursalen
14u45 - 15u45	gesprek met zelfstandig academisch personeel eerste cyclus + tweede cyclus
15u45 - 16u	pauze
16u - 16u45	nabespreking commissie, extra gelegenheid tot inzage cursussen, nota's en examenopgaven
16u45 - 17u45	gesprek met afgestudeerden van de opleiding
18u	informele ontmoeting met het bureau van de faculteit en opleidingsafgevaardigden
20u	avondmaaltijd visitatiecommissie

Derde dag

- 9u - 11u bezoek commissieleden onderwijsruimten, practicumlokalen, bibliotheek e.d.
deelname colleges
- 11u - 11u45 gesprek met verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding (facultair en
centraal), ombudspersoon, verantwoordelijke internationalisering (facultair),
verantwoordelijke onderwijsevaluatie
- 11u45 - 12u30 spreekuur en aanvullende gesprekken op uitnodiging van de commissie
- 12u45 - 13u15 gesprek met het bestuur van de faculteit, facultair coördinator, opleidings-
verantwoordelijken
- 13u15 - 14u15 middagmaal
- 14u15 - 17u intern beraad van de commissie, voorbereiding mondelinge rapportering
- 17u mondelinge rapportering

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden op het VL.I.R.-secretariaat, Egmontstraat 5, 1000 Brussel (tel. 02/512 91 10).

Wettelijke Depot: D/2000/2939/1

Vlaamse Interuniversitaire Raad
Egmontstraat 5 – 1000 Brussel
Tel (02) 512 91 10 – Fax (02) 512 29 96.

